

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kaupparekisterilain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan kaupparekisterilakiin lisättäväksi säännökset Patentti- ja rekisterihallituksen toimivallasta, joka koskee selvitystilaan tai kaupparekisteristä poistettavaksi määrätyn osakeyhtiön, osuuskunnan, asunto-osakeyhtiön tai keskinäisen kiinteistöosakeyhtiön selvitystilan lopettamista tai palauttamista kaupparekisteriin. Säännöksiä sovellettaisiin sellaiseen edellä tarkoitettuun ilmoitusvelvolliseen, joka on määrätty selvitystilaan tai poistettu kaupparekisteristä sen laiminlyötyä kaupparekisteriin liittyvän ilmoitusvelvollisuuden.

Ilmoitusvelvollisen olisi haettava määräajassa selvitystilan lopettamista tai palauttamista kaupparekisteriin Patentti- ja rekisterihallitukselta, joka tekisi asiassa päätöksen. Edellytyksenä hakemuksen hyväksymiselle olisi, että ilmoitusvelvollinen korjaisi selvitystilaan määräämisen tai rekisteristä poistamisen perusteena olleen laiminlyönnin sekä rekisteritiedoissa olevat virheet ja puutteet, rekisteriviranomaisen ilmoitusvelvolliselle määräämät lainvoimaiset maksut olisivat suoritettu, ilmoitusvelvollinen ei olisi purkautunut tai sen omaisuutta jaettu, eikä selvitystilan lopettamiselle tai ilmoitusvelvollisen rekisteriin palauttamiselle olisi muutakaan lain-säädännöstä johtuvaa estettä.

Hakemus tulisi tehdä vuoden kuluessa selvitystilaan määräämistä tai rekisteristä poistamista koskevasta päätöksestä. Jos ilmoitusvelvollinen olisi määrätty laiminlyönnin perusteella selvitystilaan tai poistettavaksi rekisteristä ennen kuin on kulunut yli kymmenen vuotta siitä, kun ilmoitusvelvollisen selvitystila on edellisen kerran määrätty lopettettavaksi tai ilmoitusvelvollinen on palautettu rekisteriin, hakemusta ei hyväksyttäisi.

Lakia sovellettaisiin ilmoitusvelvolliseen, joka on poistettu kaupparekisteristä 31.12.2022 jälkeen. Vuoden määräaika hakemuksen tekemiselle laskettaisiin lain voimaantulosta, jos päätös selvitystilaan määräämisestä tai rekisteristä poistamisesta on tehty sitä ennen.

Kaupparekisterilain voimaantulosäädännöstä ehdotetaan muutettavaksi siten, että rekisteritietojen ajantasaisuuden tarkistamista koskevaa säädännöstä alettaisiin soveltaa vuoden 2026 sijaan vasta vuonna 2027.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian, kuitenkin viimeistään 1.3.2025.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
PERUSTELUT	3
1 Asian tausta ja valmistelu	3
1.1 Tausta	3
1.2 Valmistelu	3
2 Nykytila ja sen arviointi.....	4
2.1 Selvitystilaan määrittäminen ja rekisteristä poistamista koskeva lainsäädäntö	4
2.1.1 Selvitystilaan määrittäminen tai rekisteristä poistaminen rekisteritietoihin liittyvän laiminlyönnin perusteella	4
2.1.2 Laiminlyöntien korjaamiseen liittyvä kehoitusmenettely	5
2.1.3 Selvitystilaan määrätyn tai rekisteristä poistetun yhtiön oikeudellinen asema	6
2.1.4 Rekisteristä poistetun yhtiön palauttaminen takaisin rekisteriin lain ja oikeuskäytännön mukaan	7
2.1.5 Rekisteristä poistetun yhtiön rekisteröiminen uudelleen	8
2.1.6 Selvitystilaan määrätyn yhtiön selvitystilan lopettaminen	9
2.2 Selvitysmenettelyyn määrittäminen ja rekisteristä poistaminen rekisterikäytännössä ..	9
2.3 Muut keinot ilmoitusvelvollisuuden täyttämiseksi	12
2.4 Nykytilan arviointi	13
3 Tavoitteet	14
4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset	14
4.1 Keskeiset ehdotukset.....	14
4.2 Pääasialliset vaikutukset.....	15
4.2.1 Taloudelliset sekä muut ilmoitusvelvollisiin, viranomaisiin ja muihin tahoihin kohdistuvat keskeiset vaikutukset.....	15
4.2.2 Tiedonhallinnan muutosvaikutukset	17
5 Muut toteuttamisvaihtoehdot	18
5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset.....	18
5.1.1 Voimassa olevan oikeustilan säilyttäminen	18
5.1.2 Rekisteristä poistetun ilmoitusvelvollisen toiminimen suojaaminen	18
5.2 Ulkomaiden lainsäädäntö ja muut ulkomailla käytetyt keinot	19
6 Lausuntopalaute.....	21
7 Säännöskohtaiset perustelut.....	21
7.1 Kaupparekisterilaki	21
8 Lakia alemman asteinen sääntely	26
9 Voimaantulo	26
10 Suhde perustuslakiin ja säätämisympäristö	27
LAKIEHDOTUS	30
Laki kaupparekisterilain muuttamisesta.....	30
LIITE	33
RINNAKKAISTEKSTI.....	33
Laki kaupparekisterilain muuttamisesta.....	33

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Tausta

Osakeyhtiölaissa (624/2006), osuuskuntalaissa (421/2013) ja asunto-osakeyhtiölaissa (1599/2009) säädetään siitä, että rekisteriviranomaisen eli Patentti- ja rekisterihallituksen (jäljempänä myös *rekisteriviranomainen* tai *PRH*) on määrättävä osakeyhtiö, osuuskunta, asunto-osakeyhtiö tai keskinäinen kiinteistö-osakeyhtiö (jäljempänä käytetään yhteisenä nimityksenä myös *yhtiö* tai *ilmoitusvelvollinen*¹) selvitystilaan tai poistettavaksi rekisteristä tiettyjen kaupparekisteriin liittyvien ilmoitusten laiminlyöntien perusteella. Lisäksi kaupparekisterilaissa (564/2023) säädetään vastaavasta menettelystä siltä osin kuin kyse on tosiasiasiallisia edunsaajia koskevien tietojen ilmoittamisen laiminlyönnistä. Kaupparekisterilaissa säädetään lisäksi rekisteristä poistamisesta ilmoitusvelvollisen toimimattomuuden perusteella.

Kun kyse on rekisteriviranomaisen määräämästä selvitystilasta tai rekisteristä poistamisesta, lainsäädännössä ei säädetä ilmoitusvelvollisen selvitystilan lopettamisesta tai ilmoitusvelvollisen rekisteriin palauttamisesta, vaan lähtökohtaisesti selvitystilaan määrääminen tai rekisteristä poisto on lopullinen, ellei menettelyssä ole tapahtunut hallintolaissa (434/2003) tarkoitettu virhettä. Ennen vuotta 2023 PRH on palauttanut rekisteriin takaisin myös sellaisia ilmoitusvelvollisia, jotka ovat korjanneet rekisteristä poistamisen perusteena olleen laiminlyöntinsä. Hallintolain asiavirheen korjaamista koskevan säännöksen soveltumisen tulkintaa on tältä osin muutettu vuoden 2023 alusta, jonka jälkeen edellytyksenä palauttamiselle on ollut Patentti- ja rekisterihallituksen poistamisessa tekemä virhe, mutta pelkästään ilmoitusvelvollisuuden korjaamisen ei ole tulkittu enää johtavan asiavirheen korjaamista koskevan säännöksen soveltumiseen. Selvitystilaan määrääminen ilmoitusvelvollisuuden laiminlyönnin perusteella on harvinaista. Kuitenkin siihenkin soveltuu edellä lopullisuudesta todettu.

Kaupparekisteristä on poistettu myös ilmoitusvelvollisia, jotka ovat edelleen harjoittaneet elinkeinotoimintaa tai muuta toimintaa, jota kaupparekisteristä poistetun ilmoitusvelvollisen on käytännössä mahdotonta jatkaa. Ottaen huomioon rekisteristä poistamisen lopullisuus, edellyttää elinkeinotoiminnan jatkaminen tällaisessa tilanteessa ilmoitusvelvollisen purkamista selvitysmenettelyn kautta ja uuden perustamista. Käytännössä tämä voi johtaa esimerkiksi veroseuraamuksiin, samoin kuin työntekijöiden, lainojen ja muiden sopimusten irtisanomisiin tai ainakin uudelleenjärjestelyihin. Vastaava koskee rekisteriviranomaisen suoraan selvitystilaan määräämää ilmoitusvelvollista.

Esityksessä ehdotetaan kaupparekisterilakiin lisättäväksi säännös Patentti- ja rekisterihallituksen selvitystilaan tai kaupparekisteristä poistettavaksi määräämän osakeyhtiön, osuuskunnan, asunto-osakeyhtiön tai keskinäisen kiinteistöosakeyhtiön selvitystilan lopettamisesta tai palauttamisesta kaupparekisteriin hakemuksesta.

1.2 Valmistelu

Esitys on valmisteltu työ- ja elinkeinoministeriössä virkatyönä.

¹ Kaupparekisterilaissa käytetään kaupparekisteriin merkittävistä yrityksistä ja yhteisöistä nimitystä ilmoitusvelvollinen

Esitysluonnos oli lausuntokierroksella 2.-29.10.2024. Lausuntoja pyydettiin Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry:ltä, Finanssiala ry:ltä, Finanssivalvonnalta, Helsingin hallinto-oikeudelta, Juristiliitolta (rek. Suomen Lakimiesliitto), Keskuskauppakamarilta, Konkurssiasiamiehen toimistolta, korkeimmalta hallinto-oikeudelta, Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto MTK:lta, markkinaoikeudelta, oikeusministeriöltä, Oikeusrekisterikeskukselta, Osuuskuntien keskusjärjestö Pellervo ry:ltä, Patentti- ja rekisterihallitukselta, Perheyrytysten liitto ry:ltä, Poliisihallitukselta, sisäministeriöltä, Suomen Asianajajaliitolta, Suomen Taloushallintoliitto ry:ltä, Suomen Tilintarkastajat ry:ltä, Suomen Yrittäjät ry:ltä, valtiovarainministeriöltä ja Verohallinnolta.

[Säädösvalmistelun kuulemisoppaan](#) mukaan säädösehdotuksista pyydettyjen kirjallisten lausuntojen antamiseen varataan aikaa vähintään kuusi viikkoa ja laajoissa hankkeissa vähintään kahdeksan viikkoa. Lausuntoaikaa on aihetta pidentää, jos se muuten ajoittuisi yleiseen loma-kauteen. Lausuntoaika voi vain perustellusta syystä olla edellä mainittua lyhyempi. Tällöin lausuntoaika perustellaan lausuntopyynnössä sekä hallituksen esityksessä taikka asetuksen tai määräyksen esittelymuistiossa.

Kaupparekisteristä ilmoitusvelvollisuuden laiminlyönnin perusteella poistettuja toiminnassa olevia tai muutoin rekisteriin takaisin haluavia ilmoitusvelvollisia arvioidaan olevan ainakin satoja. Kaupparekisteristä poistetun ilmoitusvelvollisen toiminnan jatkaminen ei ole käytännössä mahdollista. Patentti- ja rekisterihallitus on lisäksi keskeyttänyt rekisteristä poistamista koskevan menettelyn lainvalmistelun ajaksi. Menettelyssä on tällä hetkellä noin 21 500 ilmoitusvelvollista. Jotta rekisteriin palauttamista koskeva esitys saataisiin mahdollisimman nopeasti eduskunnan käsittelyyn, poikkeaa kuulemiselle varattu aika säädösvalmistelun kuulemisoppaan mukaisesta 6–8 viikon kuulemisajasta. Ottaen edellä mainittujen seikkojen lisäksi huomioon esitysluonnoksen suppeus, on kuulemiselle varatun ajan katsottava mahdollistavan riittävällä tavalla mahdollisuuden lausua esitysluonnoksesta.

[Lausunnon esityksestä antoivat]

[Esitysluonnos on tarkastettu oikeusministeriön laintarkastuksessa.]

Hallituksen esityksen valmisteluasiakirjat ovat julkisessa palvelussa osoitteessa <https://valtio-neuvosto.fi/hankkeet> tunnuksella [TEM074:00/2024](https://valtio-neuvosto.fi/hankkeet).

2 Nykytila ja sen arviointi

2.1 Selvitystilaan määrittäminen ja rekisteristä poistamista koskeva lainsäädäntö

2.1.1 Selvitystilaan määrittäminen tai rekisteristä poistaminen rekisteritietoihin liittyvän laiminlyönnin perusteella

Osakeyhtiölain 20 luvun 4 §:n mukaan rekisteriviranomaisen eli Patentti- ja rekisterihallituksen tulee määrätä yhtiö selvitystilaan tai poistettavaksi rekisteristä, jos 1) yhtiöllä ei ole rekisteriin merkittyä toimikelpoista hallitusta, 2) yhtiöllä ei ole rekisteriin merkittyä elinkeinotoimintalain 6 §:ssä tarkoitettua edustajaa, 3) yhtiö ei ole rekisteriviranomaisen kehotuksesta huolimatta ilmoittanut 8 luvun 10 §:n mukaisesti tilinpäätösasiakirjoja rekisteröitäviksi vuoden kuluessa tilikauden päättymisestä tai 4) yhtiö on asetettu konkurssiin, joka on rauennut varojen puutteeseen. Osuuskuntalain 23 luvun 4 § sisältää vastaavaan sääntelyyn, mutta siinä säädetään nimenomaisesti lisäksi selvitystilaan määrittämisestä tai rekisteristä poistamisesta tilanteessa, kun osuuskunta on hakenut selvitystilaan määrittämisestä tai rekisteristä poistamista. Tämän lisäksi asunto-osakeyhtiölain 22 luvun 4 §:ssä säädetään siitä, että rekisteriviranomaisen tulee määrätä

yhtiö selvitystilaan tai poistettavaksi rekisteristä, jos 1) yhtiöllä ei ole rekisteriin merkittyä toimikelpoista hallitusta, 2) yhtiöllä ei ole rekisteriin merkittyä elinkeinotoimintalain 6 §:ssä tarkoitettua edustajaa tai 3) yhtiö on asetettu konkurssiin, joka on rauennut varojen puutteeseen. Määräys on osakeyhtiölain, osuuskuntalain ja asunto-osakeyhtiölain mukaan annettava, jollei ennen asian ratkaisemista näytetä, ettei siihen enää ole perustetta. Osakeyhtiölain 20 luvun 2 §:n, osuuskuntalain 23 luvun 2 §:n ja asunto-osakeyhtiölain 22 luvun 2 §:n mukaan rekisteriviranomaisen on selvitystilaan asettamisen sijasta poistettava yhtiö rekisteristä, jos yhtiön varat eivät riitä selvityskulujen maksamiseen tai varojen määrästä ei saada tietoa eikä osakkeenomistaja, velkoja tai muu ilmoita ottavansa vastatakseen selvitysmenettelyn kuluista.²

Edellä mainittujen lakien lisäksi kaupparekisterilain 28 §:ssä säädetään siitä, että jos ilmoitusvelvollinen, johon sovelletaan osakeyhtiölain 20 luvun 4 §:ää tai osuuskuntalain 23 luvun 4 §:ää, laiminlyö [tämän] lain 5 §:ssä tarkoitetun tosiasiallisia edunsaajia koskevan ilmoituksen antamisen tai rekisterissä olevien puutteellisten tai virheellisten tosiasiallisia edunsaajia koskevien tietojen korjaamisen, eikä ilmoitusvelvollinen kehotuksesta huolimatta korjaa laiminlyöntiä, rekisteriviranomainen voi noudattaen osakeyhtiölain 20 luvun 5 §:ssä tai osuuskuntalain 23 luvun 5 §:ssä tarkoitettua menettelyä määrätä ilmoitusvelvollisen selvitystilaan tai poistettavaksi rekisteristä. Kaupparekisterilain 29 §:ssä säädetään lisäksi siitä, että rekisteriviranomaisen on poistettava ilmoitusvelvollinen rekisteristä, jos tältä ei ole viimeksi kuluneiden kymmenen vuoden aikana tullut ilmoitusta rekisteriin ja on syytä olettaa, että ilmoitusvelvollinen on lopettanut toimintansa.

2.1.2 Laiminlyöntien korjaamiseen liittyvä kehoitusmenettely

Kehotusmenettelystä säädetään osakeyhtiölain 20 luvun 5 §:ssä, osuuskuntalain 23 luvun 5 §:ssä ja asunto-osakeyhtiölain 22 luvun 5 §:ssä. Siltä osin kuin kyse on rekisteriin merkittävien tietojen laiminlyönnistä, rekisteriviranomaisen on tilanteessa sopivalla tavalla kehotettava yhtiötä korjaamaan rekisteriin merkityissä tiedoissa olevat puutteet. Jollei puutteita korjata, kehoitus on lähetettävä yhtiölle kirjallisesti, ja kehotuksesta on käytävä ilmi, että yhtiö voidaan määrätä selvitystilaan tai poistaa rekisteristä, jollei puutteita korjata määräpäivään mennessä. Tämä kehoitus on julkaistava virallisessa lehdessä viimeistään kolme kuukautta ennen määräpäivää. Samalla on kehotettava niitä osakkeenomistajia ja velkojia, jotka haluavat esittää selvitystilaan määräämistä tai rekisteristä poistamista koskevia huomautuksia, tekemään huomautukset kirjallisesti määräpäivään mennessä. Asia voidaan ratkaista, vaikka yhtiön ei voitaisi näyttää vastaanottaneen kehoitusta. Rekisteriviranomainen merkitsee julkaistavan kehoituksen rekisteriin viran puolesta.

Edellä mainittua kehoitusmenettelyä sovelletaan myös kaupparekisterilain 28 §:n nojalla tilanteessa, jossa ilmoitusvelvollinen on laiminlyönyt tosiasiallisia edunsaajia koskevan ilmoituksen.

Siltä osin kuin kyse kaupparekisterilain 29 §:ssä tarkoitetun toimintansa lopettaneen ilmoitusvelvollisen poistamisesta rekisteristä, säädetään mainitun pykälän 2 momentissa siitä, että rekisteriviranomaisen on etukäteen tiedusteltava ilmoitusvelvolliselta, harjoittaako tämä edelleen toimintaansa. Jos ei käy selville, että toimintaa harjoitetaan, rekisteriviranomaisen on julkaisettava sähköisessä verkkopalvelussa tieto, että ilmoitusvelvollinen voidaan poistaa rekisteristä ja

² Lisäksi esimerkiksi eurooppayhtiölain (742/2004) 14 §:n 2 momentissa säädetään siitä, että selvitystilaan määräämistä tai rekisteristä poistamista koskevan asian vireille panemiseen, yhtiölle annettavaan kehoitukseen, asian käsittelyyn, päätökseen ja sen rekisteröintiin sekä selvitysmenettelyyn ja rekisteristä poistamiseen sovelletaan eurooppayhtiöasetuksen 64 artiklan ja osakeyhtiölain 20 luvun säännöksiä.

kehotettava tätä kolmen kuukauden kuluessa tiedon julkaisemisesta ilmoittamaan toiminnastaan.

2.1.3 Selvitystilaan määrätyn tai rekisteristä poistetun yhtiön oikeudellinen asema

Selvitystilaan määrätyn osakeyhtiön selvitysmenettely, siihen liittyvät toimet ja edustaminen ilmenevät selkeästi osakeyhtiölaista. Osakeyhtiölain 20 luvun 17 §:n 1 momentin mukaan yhtiö katsotaan puretuksi, kun selvitysmiehet ovat esittäneet lopputilityksen yhtiökokouksessa. Selvitysmiesten on viipymättä ilmoitettava purkautuminen rekisteröitäväksi.

Sen sijaan rekisteristä poistetun osakeyhtiön asema on astetta monimutkaisempi. Osakeyhtiölain 20 luvun 21 §:n 1 momentin mukaan rekisteristä poistettua yhtiötä edustaa tarvittaessa yksi tai useampi edustaja. Edustajat valitaan ja erotetaan osakkeenomistajien kokouksessa, johon sovelletaan, mitä yhtiökokouksesta säädetään. Edustajien kelpoisuudesta toimia yhtiön puolesta säädetään saman luvun 22 §:ssä. Edustajiin sovelletaan muutoin soveltuvin osin, mitä selvitysmiehistä säädetään.

Edelleen osakeyhtiölain 20 luvun 22 §:n 1 momentin mukaan rekisteristä poistettuun yhtiöön sovelletaan tarvittaessa 17 §:n 2 momentin säännöksiä. Yhtiön edustajina toimivat kuitenkin 21 §:n 1 momentissa tarkoitetut edustajat. Säännösviittauksesta seuraa, että yhtiö ei rekisteristä poistamisen jälkeen voi hankkia oikeuksia eikä tehdä sitoumuksia. Yhtiön puolesta sen rekisteristä poistamisen jälkeen tehdystä toimesta vastaavat toimesta päättäneet ja tekijät yhteisvastuullisesti. Edustajat voivat kuitenkin ryhtyä toimenpiteeseen selvitystoimien aloittamiseksi tai hakea yhtiön asettamista konkurssiin. Yhtiön kanssa sen rekisteristä poistamisen jälkeen tehdyn sopimuksen vastapuoli voi luopua sopimuksesta, jos hän ei tiennyt rekisteristä poistamisesta.

Osakeyhtiölain 20 luvun 22 §:n 2 momentin mukaan rekisteristä poistetun yhtiön edustajat voivat 1 momentin estämättä ryhtyä toimiin, jotka ovat välttämättömiä yhtiön velan maksamiseksi tai yhtiön omaisuuden arvon säilyttämiseksi. Yhtiön puolesta tehdyistä toiminnoista on tarvittaessa tehtävä merkintä yhtiön kirjanpitoon. Rekisteristä poistamisen vaikutuksesta yrityskiinnityksen voimassaoloon säädetään yrityskiinnityslaisissa.

Osakeyhtiölain 20 luvun 22 §:n 3 momentin mukaan rekisteristä poistetun yhtiön varoja ei voida jakaa osakkeenomistajille tai muille jako-osuuteen oikeutetuille ilman selvitysmenettelyä. Yhtiön edustajat voivat kuitenkin viiden vuoden kuluttua rekisteristä poistamisesta jakaa osakkeenomistajille tai muille jako-osuuteen oikeutetuille näille tulevan osuuden yhtiön varoista, jos yhtiön varat eivät ylitä 8 000 euroa eikä yhtiöllä ole tunnettuja velkoja. Varoja saaneet vastaavat saamiensa varojen määrällä yhtiön velkojen maksamisesta. Saman pykälän 4 momentin mukaan jos yhtiön rekisteristä poistamisen jälkeen tarvitaan selvitystoimia, rekisteriviranomaisen on sen hakemuksesta, jonka oikeutta asia koskee, määrättävä yhtiö selvitystilaan. Määräystä ei kuitenkaan anneta, jos yhtiön varat eivät riitä selvityskulujen suorittamiseen tai varojen määrästä ei saada tietoa eikä osakkeenomistaja, velkoja tai muu ilmoita ottavansa vastatakseen selvitysmenettelyn kustannuksista.

Viranomaisaloitteinen rekisteristä poistaminen ei siis johda osakeyhtiön purkautumiseen, vaan edellytyksenä on selvitysmenettely ja purkautumiseen johtava lopputilitys. Poikkeuksen muodostaa kaupparekisterilain 29 §, jossa säädetään yrityksen tai yhteisön poistamisesta rekisteristä toimimattomuuden perusteella. Sen 3 momentin mukaan jos ennen määräajan päättymistä ei saada ilmoitusta siitä, että toimintaa harjoitetaan, on ilmoitusvelvollista koskevat merkinnät poistettava rekisteristä. Yhteisö, joka on purettava selvitysmenettelyssä, on se rekisteristä poistamisella katsottava purkautuneeksi.

Osuuskuntalaissa ja asunto-osakeyhtiölaissa on osakeyhtiölakia vastaavat säännöksen selvitystilaan määrätyn tai rekisteristä poistetun yhtiön oikeudellisesta asemasta.

2.1.4 Rekisteristä poistetun yhtiön palauttaminen takaisin rekisteriin lain ja oikeuskäytännön mukaan

Osakeyhtiölaissa, osuuskuntalaissa tai asunto-osakeyhtiölaissa ei ole säännöksiä kaupparekisteristä poistetun rekisteriin palauttamisesta. Sellaista sääntelyä ei ole myöskään kaupparekisterilaissa. Vanhan osakeyhtiölain (734/1978) muuttamista koskeneen hallituksen esityksen HE 69/2000 vp yleisperusteluiden (kohta 2.2 keskeiset ehdotukset) mukaan ilmoitusvelvollisuuden laiminlyönnin vuoksi rekisteristä poistettu yhtiö ei voisi palata rekisteriin, eikä myöskään rekisteriviranomainen voisi palauttaa tällaista yhtiötä rekisteriin. Voimassa olevaa osakeyhtiölakia koskevan hallituksen esityksen HE 109/2005 vp 20 luvun 2 §:n säännöskohtaisissa perusteluissa on viitattu hallituksen esitykseen HE 69/2000 vp.³

Ennen vuotta 2023 ilmoitusvelvollisuuden laiminlyönnin perusteella poistettujen yhtiöiden kohdalla Patentti- ja rekisterihallitus noudattaa käytäntöä, jonka mukaan yhtiö voi pyytää palauttamista rekisteriin viiden vuoden kuluessa siitä, kun yritys on poistettu rekisteristä.⁴ Jos kyse on tilinpäätösten ilmoittamisen laiminlyönnistä, pyyntöön tulee liittää tilinpäätökset kolmelta viimeksi päättyneeltä tilikaudelta. Palauttaminen perustuu hallintolain 50 §:n asiavirheen korjaamista koskevan säännöksen aikaisempaan tulkintaan ja soveltamiseen.

Vuoden 2023 alusta alkaen ilmoitusvelvollisuuden laiminlyönnin perusteella rekisteristä poistettu voi osoittaa PRH:lle virheen korjaamista koskevan vaatimuksen, jos yhtiö katsoo PRH:n menetelleen virheellisesti tai päätöksessä on joku muu hallintolain 50 §:ssä tarkoitettu asiavirhe. Patentti- ja rekisterihallituksen mukaan virhe voi esimerkiksi olla, että PRH on rekisteröinyt tilinpäätösilmoituksen virheelliselle Y-tunnukselle, mutta virheenä ei voida pitää sitä, jos yritys ei ole vastaanottanut menettelyyn liittyviä kehotuksia⁵. Muutoin PRH ohjaa hakemaan muutosta valittamalla Helsingin hallinto-oikeudelta⁶. Patentti- ja rekisterihallitus on siis katsonut, että tilanteessa, jossa yritys ei kehotuksista huolimatta ole ilmoittanut pyydettyjä tietoja, ei laiminlyönnin korjaaminen johda hallintolain asianvirheen korjaamista koskevan säännöksen soveltamiseen. Asiavirheen korjaamista koskevasta päätöksestä ei voi hallintolain nojalla hakea muutosta valittamalla.

³ Osuuskuntalakia koskevan hallituksen esityksen HE 185/2021 vp rekisteristä poistamista koskevan 23 luvun 2 §:n yksityiskohtaisten perusteluiden mukaan ehdotus vastaa voimassa olevan lain 19 luvun 5 §:ää ja osakeyhtiölain 20 luvun 2 §:ää. Samoin asunto-osakeyhtiölakia koskevan hallituksen esityksen HE 24/2009 vp rekisteristä poistamista koskevan 22 luvun 2 §:n yksityiskohtaisten perusteluiden mukaan pykälä vastaa osakeyhtiölain 20 luvun 2 §:ää.

⁴ https://www.prh.fi/fi/tilinpaatokset/yrityksen_tilinpaatos_myohassa/poistomenettely/ennen_vuotta2023poistetunyrityksenpalauttaminenkaupparekisteriin.html, viittauspäivä 27.9.2024.

⁵ https://www.prh.fi/fi/tilinpaatokset/yrityksen_tilinpaatos_myohassa/poistomenettely/vuodesta2023al-kaenpoistetunyrityksenpalauttaminenkaupparekisteriin.html, viittauspäivä 27.9.2024

⁶ Kesällä 2023 voimaan tulleessa uudessa kaupparekisterilaissa säädetään aiempaa selvemmin muutoksenhausta rekisteriviranomaisen päätökseen. Laissa viitataan Patentti- ja rekisterihallituksesta annetussa laissa (578/2013) muutoksenhausta säädettyyn. Näin ollen on selvää, että rekisteriviranomaisen päätökseen voi hakea muutosta valittamalla, ellei valituskiellosta ole erikseen säädetty, kuten esimerkiksi kaupparekisterilain 37 §:n 2 momentissa on tehty.

Helsingin hallinto-oikeus on julkaissut 28.6.2024 tiedotteen⁷ koskien yritysten rekisteristä poistamista koskevia valituksia. Tiedotteen mukaan PRH:n aiemman käytännön mukaan yritys on voitu hakemuksesta palauttaa kaupparekisteriin, jos se toimittaa puuttuvat tilinpäätökset. Vuodesta 2023 lähtien PRH ei ole enää vastaanottanut pyyntöjä yrityksen palauttamiseksi kaupparekisteriin, vaan ohjannut valittamaan poistamispäätöksestä hallinto-oikeuteen.

Tiedotteen mukaan osakeyhtiö valitti Helsingin hallinto-oikeuteen päätöksestä, jolla se oli poistettu kaupparekisteristä, koska se ei ollut toimittanut 31.10.2021 päättyneen tilikauden tilinpäätöstä kaupparekisteriin. Yhtiö vetosi valituksessaan siihen, että yhtiö oli toiminnassa ja kaupparekisteristä poistaminen esti liiketoiminnan jatkamisen. Valituksen mukaan yhtiö ei ollut saanut PRH:n kehotuskirjeitä. Yhtiö toimitti puuttuvia tilinpäätösasiakirjoja hallinto-oikeudelle.

Hallinto-oikeus hylkäsi valituksen ja pysytti PRH:n päätöksen 28.6.2024 antamallaan päätöksellä. Kehotuskirjeet oli lähetetty yhtiön yritys- ja yhteisötietojärjestelmän mukaiseen osoitteeseen. Hallinto-oikeus katsoi, ettei asiassa ollut tullut ilmi menettelyvirhettä. Koska yhtiö ei ollut toimittanut tilinpäätöstä määräajassa eikä ennen PRH:n päätöksen tekemistä, hallinto-oikeus katsoi, että PRH:n päätös oli lainmukainen.⁸

Käytettävissä olevien tietojen mukaan korkeimmalta hallinto-oikeudelta (KHO) on haettu valituslupaa joihinkin hallinto-oikeuden palauttamista koskeviin ratkaisuihin. Tiedossa ei ole kuitenkaan, että KHO olisi toistaiseksi antanut ratkaisuja valituslupahakemuksiin tai valituksiin.

On huomattava, että siltä osin kuin kyse on yhtiön rekisteristä poistamisesta kaupparekisterilain 29 §:n nojalla yhtiön toimimattomuuden takia, Patentti- ja rekisterihallitus palauttaa yhtiön pyynnöstä rekisteriin, jos ilmenee, että yhtiöllä on edelleen ollut toimintaa. Tässä tapauksessa päätöksen perusteena siis katsotaan olleen virheellinen käsitys yhtiön toimimattomuudesta. Pyyntö tulee tehdä viiden vuoden kuluessa poistamista koskevasta päätöksestä.⁹

2.1.5 Rekisteristä poistetun yhtiön rekisteröiminen uudelleen

Edellä rekisteriin palauttamisen yhteydessä on viitattu hallituksen esityksen HE 69/2000 vp perusteluihin siitä, että ilmoitusvelvollisuuden laiminlyönnin vuoksi rekisteristä poistettu yhtiö ei voisi palata rekisteriin, eikä myöskään rekisteriviranomainen voisi palauttaa tällaista yhtiötä rekisteriin, eikä yhteisölaainsäädännössä ei ole palauttamista koskevaa sääntelyä. Mainitun hallituksen esityksen taloudellisissa vaikutuksissa on kuitenkin todettu, että *rekisteristä poistettu yhtiö ei voisi palata rekisteriin, vaan yhtiö olisi rekisteröitävä uudelleen, jos toimintaa halutaan jatkaa. Jos rekisteristä on poistettu yhtiö, jota ei ole pystytty tavoittamaan ja joka kuitenkin haluaisi jatkaa liiketoimintaa, nousee esille kysymys poistamisen ja uudelleen rekisteröimisen verovaikutuksista. Koska yhtiön voidaan poistamisesta huolimatta katsoa säilyttävän oikeushenkilöllisyytensä, ei yhtiö ilmeisesti purkautu verotuksessa. Jos toimintaansa jatkavaa yhtiötä ei katsota verotuksessa purkautuneeksi, yhtiön poistaminen rekisteristä ei aiheuta kohtuuttomia taloudellisia seuraamuksia poistetulle yhtiölle.*

⁷ <https://oikeus.fi/hallinto-oikeudet/helsinginhallinto-oikeus/fi/index/tiedotteet/2024/helsinginhallinto-oikeusratkaisiensimmaisiavalituksiajotkakoskivatyrityksenpoistamistakaupparekisterista.html>, viittauspäivä 27.9.2024

⁸ Helsingin hallinto-oikeus on jo aikaisemmin antanut ratkaisuja, joissa se on todennut, että laissa ei ole nimenomaisia säännöksiä rekisteristä poistetun yhtiön palauttamisesta rekisteriin.

⁹ https://www.prh.fi/fi/kaupparekisteri/useinkysytyt/toimimattomien_poistaminen/poistetun_yrityksen_palauttaminen_kaupparekisteriin.html, viittauspäivä 27.9.2024

Voimassa olevassa yhteisö- tai kaupparekisterilainsäädännössä ei ole palauttamista vastaavasti säännelty myöskään ilmoitusvelvollisen rekisteröinnistä uudelleen. Osakeyhtiölain 2 luvun 8 §:ssä säädetään muun muassa siitä, että yhtiö on ilmoitettava rekisteröitäväksi kolmen kuukauden kuluessa perustamissopimuksen allekirjoittamisesta tai yhtiön perustaminen raukeaa. Yhtiön uudelleenrekisteröinti edellyttäisi, että se on perustettava noudattaen mitä yhteisölainsäädännössä säädetään. Jotta jokin voidaan perustaa, edellyttää se sitä, että perustettavaa ei ole olemassa. Kuten edellä ilmenee, rekisteristä poistaminen ei johda oikeushenkilöllisyyden menettämiseen, jolloin tällaista oikeushenkilöä ei voida sellaisenaan perustaa uudelleen. Oikeushenkilöllisyys on aikanaan syntynyt, kun ilmoitusvelvollinen on rekisteröity. Kyse on rekisteröimättömästä oikeushenkilöstä, jonka uudelleenrekisteröinnistä ei ole sääntelyä. Rekisteristä poistetun ilmoitusvelvollisen oikeushenkilöllisyys päättyy selvitysmenettelyn ja purkautumisen kautta.

Jos rekisteristä poistettu ilmoitusvelvollinen perustettaisiin uudelleen, perustettaisiin tosiasiaa uusi oikeushenkilö. Siihen on mahdollista sijoittaa rekisteristä poistetun ilmoitusvelvollisen varallisuutta vain siten, että rekisteristä poistettu puretaan selvitysmenettelyn kautta ja osakkaat tai jäsenet sijoittavat näin saamansa varallisuuden uuteen perustettavaan yhtiöön tai osuuskuntaan.

2.1.6 Selvitystilaan määrätyn yhtiön selvitystilan lopettaminen

Edellä ilmenee, että osakeyhtiölaissa säädetään yhtiön määräämisestä selvitystilaan suoraan ilmoitusvelvollisen laiminlyönnin perusteella tai myöhemmin asianosaisen vaatimuksesta. Edellytyksenä määräämiselle on, elleivät yhtiön varat riitä selvityskulujen maksamiseen tai varojen määrästä ei saada tietoa, että osakkeenomistaja, velkoja tai muu ilmoittaa ottavansa vastataksseen selvitysmenettelyn kuluista.

Osakeyhtiölaissa säädetään vain sellaisen yhtiön selvitystilan lopettamisesta, jossa yhtiökokous on tehnyt päätöksen selvitystilan asettamisesta. Tällöin yhtiökokous voi tehdä päätöksen myös selvitystilan lopettamisesta osakeyhtiölain 20 luvun 19 §:ssä säädetyn edellytyksin. Vastaava sääntely on myös osuuskuntalaissa ja asunto-osakeyhtiölaissa. Mainittu lainsäädäntö ei kuitenkaan sisällä sääntelyä viranomaisaloitteisesti ilmoitusvelvollisuuden laiminlyönnin perusteella selvitystilaan määrätyn yhtiön selvitystilan lopettamisesta.

Näin ollen on katsottava, että rekisteriviranomaisen määräämän selvitystilan lopettamiseen soveltuu vastaavasti, mitä edellä on todettu rekisteristä poistetun yhtiön palauttamisesta takaisin rekisteriin, eikä nykytilanteessa selvitystilaan määrätyn yhtiön selvitystila voida määrätä loppumaan.

2.2 Selvitysmenettelyyn määrääminen ja rekisteristä poistaminen rekisterikäytännössä

Patentti- ja rekisterihallitus määrännyt ilmoitusvelvollisia rekisteristä poistettavaksi rekisteristä vuosina 2019–2024 seuraavasti:

Tilinpäätöksen tai hallituksen ilmoittamisen laiminlyönti

Vuosi	Yritysmuoto	Lukumäärä
2019	osakeyhtiö	19 392
2019	osuuskunta	457
2020	osakeyhtiö	17 960

2020	osuuskunta	364
2020	asunto-osakeyhtiö	31
2020	julkinen osakeyhtiö	1
2021	osakeyhtiö	7 288
2021	osuuskunta	144
2021	asunto-osakeyhtiö	12
2022	osakeyhtiö	1 686
2022	osuuskunta	25
2023	osakeyhtiö	63
2023	osuuskunta	1
2024	osakeyhtiö	7 531
2024	osuuskunta	110

Ilmoitusvelvollisen toimimattomuus

Vuosi	Yritysmuoto	Lukumäärä
2021	kommandiittiyhtiö	1 853
2021	yksityinen elinkeinonharjoittaja	213
2021	ulkomaisen elinkeinonharjoittajan sivuliike	82
2021	avoin yhtiö	733
2021	asunto-osake-yhtiö	69
2021	osakeyhtiö	106
2021	aatteellinen yhdistys	5
2021	osuuskunta	1
2021	asumisoikeusyhdistys	2
2021	vakuutusyhdistys	1

Kaupparekisterilain siirtymäsäännöksen¹⁰ mukaan edunsaajatietojen laiminlyöntiin liittyen selvitystilaan määräämistä ja rekisteristä poistamista on voinut soveltaa vasta joulukuusta 2023 alkaen. PRH on lähettänyt ensimmäiset poistomenettelyyn liittyvät kehotuskirjeet edunsaajatietoihin liittyen toukokuussa 2024. Tällä hetkellä kehotuskirje on kolmessa erässä lähetetty noin 11 600 ilmoitusvelvolliselle. Näistä vain runsas 2000 ilmoitusvelvollista on korjannut rekisteritiedoissa olevat puutteet ja muille on tehty kehotusmerkintä rekisteriin sekä lähetetty merkinnän

¹⁰ Kaupparekisterilain 40 §:n 7 momentin mukaan *rekisteriviranomainen voi aloittaa 28 §:ssä tarkoitetun menettelyn, jossa ilmoitusvelvollinen voidaan määrätä selvitystilaan tai poistaa rekisteristä tosiasiallisia edunsaajia koskevan ilmoituksen laiminlyönnistä aikaisintaan kuuden kuukauden kuluttua tämän lain voimaan tulosta. Tätä ennen lähetetty kehoitus korjata rekisterissä olevat puutteet otetaan kuitenkin huomioon osakeyhtiölain 20 luvun 5 §:n 1 momentissa ja osuuskuntalain 23 luvun 5 §:n 1 momentissa tarkoitettuna ensimmäisenä kehotuksena.*

sisältävä kaupparekisteriote¹¹. Patenti- ja rekisterihallitus on ilmoittanut keskeyttävänsä rekisteristä poistot rekisteriin palauttamista koskevan lainsäädännön valmistelun ajaksi. Edellä mainittujen edunsaajatietojen laiminlyöneiden lisäksi keskeytyneessä poistomenettelyssä on n. 10 000 sellaista ilmoitusvelvollista, jotka eivät ilmoittaneet tilinpäätöstä rekisteröitäväksi. On huomattava, että edunsaajatiedot laiminlyöneiden osalta prosessiin valikoitui rekisteriviranomaisen mukaan tässä vaiheessa erityisesti sellaisia ilmoitusvelvollisia, jotka samanaikaisesti ovat laiminlyöneet tilinpäätöksen ilmoittamisen.

Patenti- ja rekisterihallitus on palauttanut rekisteristä poistettuja takaisin rekisteriin seuraavasti vuosina 2019–2024:

Vuosi	Lukumäärä
2019	621
2020	1 084
2021	931
2022	555
2023	121
2024	149

Kyseisistä luvuista ei voi päätellä, milloin poisto on tehty, vaan kyse on palauttamisvuodesta. Vuosina 2019 ja 2020 rekisteriviranomainen on poistanut kuitenkin huomattava määrän ilmoitusvelvollisia, jonka voidaan olettaa vaikuttaneen vuosien 2019–2021 varsin suuriin palautusmääriin. Vuonna 2023 rekisteristä ei juurikaan poistettu ilmoitusvelvollisia, sen sijaan vuonna 2024 elokuun loppuun mennessä on jo poistettu varsin merkittävä määrä ilmoitusvelvollisia. Vuosina 2023 ja 2024 on tehty huomattavasti paljon vähemmän palautuksia. Tähän voidaan olettaa vaikuttavan vähentynyt poistomäärä, mutta erityisesti muuttunut tulkinta palauttamisen suhteen.

Rekisterikäytännössä on ollut vain muutamia tapauksia ilmoitusvelvollisen määräämisestä selvitystilaan ilmoitusvelvollisuuden laiminlyönnin perusteella.

Selvitystilaan määräämisessä ja rekisteristä poistamisessa noudatettava menettely

Rekisteriviranomainen määrää ilmoitusvelvollisen selvitystilaan tai poistettavaksi rekisteristä, jos se ei ole kehotuksesta huolimatta korjannut rekisteritiedoissa olevia puutteita. On huomattava, että pääsääntöisesti jo ennen selvitystilaan määräämiseen tai rekisteristä poistamiseen liittyvää kehotusmenettelyä, on Patenti- ja rekisterihallitus muistuttanut ja kehottanut ilmoitusvelvollista tietojen antamiseen.

Ensimmäisessä vaiheessa¹² ilmoituksen tekemisen laiminlyönyt ilmoitusvelvollinen saa PRH:lta kehotuskirjeen, jossa yritykselle annetaan 3 viikkoa aikaa ilmoittaa tiedot. PRH lähettää kehotuskirjeen postitse yrityksen osoitteeseen, joka on yritys- ja yhteisötietojärjestelmässä (YTJ).

¹¹ Esitystä valmisteltaessa 23.9.2024 edunsaajatiedot laiminlyöneitä ilmoitusvelvollisia oli kokonaisuudessaan noin 41 000.

¹² <https://www.prh.fi/fi/kaupparekisteri/edunsaajatiedot/rekisterista-poisto.html>, viittauspäivä 27.9.2024

Jos ilmoitusvelvollinen ei tee ilmoitusta, toisessa vaiheessa PRH julkaisee kehotuksen Virallisessa lehdessä ja rekisteröi kehotuksen yrityksen kaupparekisteritietoihin. PRH lähettää rekisteröinnistä yritykselle kaupparekisteriotteen. Ilmoitusvelvollisella on 3,5 kuukautta aikaa tehdä ilmoitus. Kehotuksessa ilmoitusvelvollisen omistajia ja velkojia pyydetään esittämään huomautuksia liittyen ilmoitusvelvollisen rekisteristä poistamiseen tai mahdolliseen selvitystilaan määrittämiseen.

Jos posti palauttaa kehotuskirjeet, PRH lähettää kehotukset ilmoitusvelvollisen vastuuhenkilölle. Jos vastuuhenkilöä ei tavoiteta, tieto julkaistaan yleistiedoksiintona prh.fi-sivuilla.

Jos ilmoitusvelvollinen ei tee ilmoitusta määräaikaan mennessä, kolmannessa vaiheessa PRH poistaa sen kaupparekisteristä tai määrää selvitystilaan. Ilmoitusvelvollinen voidaan määrätä hakemuksesta selvitystilaan, jos PRH saa selvityksen siitä, että sen varat riittävät selvityskulujen maksamiseen tai joku muu ilmoittaa vastaavansa selvitysmenettelyn kuluista.

2.3 Muut keinot ilmoitusvelvollisuuden täyttämiseksi

Kaupparekisterilaissa säädetään kaupparekisteri-ilmoituksen laiminlyöntimaksusta ja tilinpäätöksen myöhästymismaksusta. Säännöksiä aletaan soveltaa vuoden 2025 alusta siten, että tilinpäätöksen myöhästymismaksu koskee joulukuussa 2024 ja siitä eteenpäin päättyviä tilikausia. Kaupparekisteri-ilmoituksen laiminlyöntimaksu koskee ilmoitusvelvollista, joka ei kehotuksesta huolimatta korjaa rekisteritiedoissa olevia puutteita tai virheitä. Perustilanteessa laiminlyöntimaksun suuruus on 300 euroa. Tilinpäätöksen myöhästymismaksu määrätään osakeyhtiölle, osuuskunnalle, eurooppayhtiölle tai eurooppaosuuskunnalle, joka ei ole ilmoittanut tilinpäätöstä rekisteröitäväksi kahdeksan kuukauden kuluessa tilikauden päättymisestä. Perustilanteessa myöhästymismaksun suuruus on 150–600 euroa riippuen myöhästymisen kestoista. Suurin 600 euron maksu määrätään ilmoitusvelvolliselle, joka ei ole ilmoittanut tilinpäätöstä rekisteröitäväksi 12 kuukauden kuluessa tilikauden päättymisestä.

Seuraamusmaksujen odotetaan tehostavan ilmoitusvelvollisuuden täyttämistä. Erityisesti tämän odotetaan vaikuttavan sellaisiin ilmoitusvelvollisiin, joilla on toimintaa ja maksu tulisi siten myös tosiasiallisesti perityksi. On kuitenkin huomattava, että kaupparekisteri-ilmoituksen laiminlyöntimaksu määrätään, kun ilmoitusvelvollinen ei ole täyttänyt ilmoitusvelvollisuuttaan. Samoin korkein tilinpäätöksen myöhästymismaksu määrätään siitä riippumatta, onko tilinpäätös toimitettu rekisteröitäväksi. Kummassakaan tapauksessa rekisteritietoja ei siten ole saatettu ilmoitusvelvollisen toimesta ajan tasalle ja on oletettavaa, että rekisteristä poistouhkainen kehoitusmenettely koskisi edelleen merkittävää määrää yhtiöitä.

Osakeyhtiölaissa ja osuuskuntalaissa säädetään uhkasakkomenettelystä tilinpäätöksen ilmoittamisen laiminlyönnin perusteella. Rekisteriviranomainen voi velvoittaa toimitusjohtajan tai hallituksen jäsenen sakon uhalla täyttämään velvollisuuden määräämässään ajassa. Rekisteriviranomainen on katsonut, että uhkasakkomenettely on raskas ja massamenettelyyn soveltumaton ja sitä käytetään tehosteena tilinpäätöksen ilmoittamiselle joitain satoja kertoja vuosittain. Rekisterikäytännössä uhkasakkomenettelyä on pääsääntöisesti käytetty tilanteissa, joissa yhtiön liikevaihto on yli 5 miljoonaa euroa, kyse on yhteiskunnallisesti merkittävästä yritystä tai julkisesta osakeyhtiöstä.

Yritys- ja yhteisötietolaissa (244/2001) on sakonuhkainen rangaistussäännös yritys- ja yhteisötietoilmoituksen laiminlyönnistä. Tämä koskee myös muuttuneiden rekisteritietojen ilmoittamisen laiminlyöntiä kaupparekisteriin. Säännöstä ei käytännössä sovelleta, koska myöskään se ei sovellu massamenettelyyn, vaan edellyttää rikosilmoituksen tekemistä ja tuomioistuinkäsittelyä. Rikoslaisissa (39/1889) säädetään lisäksi rekisterimerkintärikoksesta.

2.4 Nykytilan arviointi

Patentti- ja rekisterihallitus ei vuodesta 2023 alkaen ole enää palauttanut ilmoitusvelvollista rekisteriin, jos se on poistettu rekisteristä osakeyhtiölain 20 luvun 4 §:ssä, osuuskuntalain 23 luvun 4 §:ssä ja tai asunto-osakeyhtiölain 22 luvun 4 §:ssä tarkoitetun ilmoitusvelvollisuuden laiminlyönnin perusteella, ellei kyse ole ollut Patentti- ja rekisterihallituksen tekemästä virheestä. Tämä koskee myös edunsaajatietojen ilmoittamisen laiminlyönnin perusteella rekisteristä poistettu ilmoitusvelvollista. Poistamisen perusteena olleen laiminlyönnin korjaamisen ei ole katsottu johtavan hallintolain asiavirheen korjaamista koskevan 50 §:n soveltumiseen. Vastaava koskee ilmoitusvelvollisuuden laiminlyönnin perusteella selvitystilaan määrättyä ilmoitusvelvollista.

Jos kaupparekisteristä poistetulla ilmoitusvelvollisella on toimintaa, rekisteristä poistamisen jälkeen toiminnan jatkaminen on lähtökohtaisesti mahdotonta. Rekisteristä poistetun ilmoitusvelvollisen edustajat voivat lähtökohtaisesti ryhtyä vain välttämättömiin toimiin sen velan maksamiseksi tai omaisuuden arvon säilyttämiseksi. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että ilmoitusvelvollisessa on aloitettava selvitysmenettely, joka lopulta johtaa lopputilitykseen ja yhtiön purkautumiseen. Ellei rekisteriviranomainen ole alun perin määrännyt ilmoitusvelvollista selvitystilaan, rekisteristä poistettu ilmoitusvelvollinen voidaan määrätä selvitystilaan, jos menettelyn kuluille löytyy maksaja. Liiketoiminnan jatkaminen edellyttää uuden yhtiön perustamista ja sen rekisteröintiä ja mahdollisesti jako-osuutena saatujen varojen sijoittamista tähän uuteen yhtiöön joko perustettaessa tai myöhemmin.

Edellä oleva huomioiden, ilmoitusvelvollisen poistaminen rekisteristä johtaa siten sen toiminnan loppumiseen, sen tekemien sopimusten, kuten toimitus- ja rahoitussopimusten, irtisanomiseen tai päättämiseen muutoin, samoin kuin yhtiöllä mahdollisesti olevien työntekijöiden irtisanomiseen. Vähintään kyseisten sopimusten tai työsuhteiden siirrostä uudelle perustettavalle yhtiölle tulee neuvotella uudelleen. Käytännössä purkaminen voi johtaa veroseuraamuksiin niin purettavalle yhtiölle kuin sen osakkaille. Veroseuraamukset tai menetykset voivat olla mittavia, jos yhtiöllä on paljon esimerkiksi varallisuutta, varauksia tai vähentämättömiä tappioita. Seuraamukset voivat liittyä eri verolajeihin. Sinällään veroseuraamukset ovat yhtiön toiminnan loppumisen ja purkautumisen luonnollinen ja verolainsäädännön mukainen seuraus. On kuitenkin mahdollista, että jo pelkästään selvitystilaan määräämisestä tai rekisteristä poistamisesta johtuisi ilmoitusvelvolliselle veroseuraamuksia tai veroliitännäisiä seuraamuksia.

Rekisteristä poistamisen tai selvitystilaan määräämisen ei pitäisi kuitenkaan tulla ilmoitusvelvolliselle yllätyksenä, sillä sitä kehoitetaan useaan otteeseen korjaamaan poistamisen perusteena oleva laiminlyönti, sillä uhalla, että se voidaan määrätä selvitystilaan tai poistettavaksi rekisteristä. Tiedot olisi tullut ilmoittaa kaupparekisteriin ilman kehotustakin. On huomattava, että ilmoitusvelvollisen velvollisuuksiin kuuluu myös ylläpitää ajantasaisia yhteystietoja, jotta yhteydenotot ohjautuvat oikeaan paikkaan. Lainsäädännön mukaan asia voidaan kuitenkin ratkaista, vaikka ilmoitusvelvollisen ei voitaisi näyttää vastaanottaneen kehotusta. Siltä osin kuin yhteydenotokirjeitä on palautunut rekisteriviranomaiselle, on kehotuksia lähetetty ilmoitusvelvollisen vastuuhenkilölle.

Syystä tai toisesta ilmoitusvelvollinen on voinut kuitenkin jättää, kehotuksista huolimatta, ilmoitusvelvollisuuden täyttämättä. Tällöin edellä mainitut, laiminlyönnin korjaamisesta riippumattomat, seuraamukset huomioiden elinkeinotoiminnan jatkaminen uuden yhtiön muodossa on epävarmaa. Ilmoitusvelvollisen ja sen omistajien lisäksi liiketoiminnan päättymisen vaikuttaa työntekijöihin ja sopimuskumppaneihin, mahdollisesti laajemminkin. Lopputuloksen voidaan siten joissain tapauksissa katsoa johtavan erittäin raskaisiin, joskin lainmukaisiin seuraamuksiin.

Patentti- ja rekisterihallitus on ennen vuotta 2023 palauttanut ilmoitusvelvollisia pyynnöstä rekisteriin, eikä itse palauttaminen ole aiheuttanut ainakaan rekisteriviranomaisessa merkittäviä ongelmia. Keskeinen ongelma on kuitenkin se, että ilmoitusvelvollinen on saattanut toistuvasti laiminlyödä kaupparekisteriin liittyviä velvollisuuksia, kuten tilinpäätöksen rekisteröitäväksi ilmoittamisen, ja se on aina palautettu pyynnöstä takaisin rekisteriin, kun ilmoitusvelvollinen on korjannut laiminlyöntinsä. Tämä on aiheuttanut merkittäviä ongelmia kaupparekisteritiedon ajantasaisuuden ylläpitämiselle samoin kuin työtä rekisteriviranomaiselle. Usean vuoden myöhässä toimitetulla tilinpäätöksellä ei myöskään ole samanlaista merkitystä yritystoiminnan läpinäkyvyyden varmistamisessa kuin tuoreella tilinpäätöksellä. Noudatettu käytäntö ei ole myöskään vastannut osakeyhtiölain esitöissä rekisteristä poistamisen lopullisuudesta todettua.

Käytettävissä olevista laiminlyön-teihin liittyvistä muista seuraamuksissa erityisesti seuraamusmaksut ja uhkasakkomenettely tehostavat ilmoitusvelvollisuuden täyttämistä, mutta ne eivät yksinään ole riittäviä valvontakeinoja, vaan erityisen merkityksellisten rekisteritietojen osalta on perusteltua säilyttää mahdollisuus määrätä yhtiö selvitystilaan tai poistettavaksi rekisteristä.

3 Tavoitteet

Esityksen tavoitteena on mahdollistaa ilmoitusvelvollisuuden laiminlyönnin perusteella selvitystilaan tai rekisteristä poistettavaksi määrätyn ilmoitusvelvollisen selvitystilan lopettaminen tai palauttaminen rekisteriin, jotta ilmoitusvelvollisen elinkeinotoiminta tai muu toiminta voi jatkua tietyissä tilanteissa. Kaupparekisterin ajantasaisuuden varmistamiseksi ja laiminlyöntien jatkamisen estämiseksi toistuvien hakemusten tekeminen ei tulisi olla mahdollista.

Edelleen esityksen tavoitteena on, että ilmoitusvelvollinen voisi jatkaa toimintaansa mahdollisimman normaalisti ja vastaavasti kuin ennen selvitystilaan tai rekisteristä poistettavaksi määräämistä. Esityksellä ei oteta kuitenkaan kantaa ilmoitusvelvolliselle lainsäädännöstä mahdollisesti johtuviin muihin seuraamuksiin, kuten veroseuraamuksiin, mutta selvitystilan lopettamista tai rekisteriin palauttamista koskevaa päätöstä tulisi tulkita ilmoitusvelvollisen kannalta siten, ettei toimintaa ole ollut tarkoitus lopettaa, vaikka selvitystilaan määrääminen tai rekisteristä poistaminen olisi toiminnan tosiasiallisesti väliaikaisesti keskeyttänyt. Lainsäädäntöä tulisi myös tulkita sen mahdollistamin keinoin siten, että välilliset seuraamukset ilmoitusvelvolliselle jäisivät mahdollisimman vähäisiksi.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

4.1 Keskeiset ehdotukset

Esityksessä ehdotetaan kaupparekisterilakiin lisättäväksi säännökset Patentti- ja rekisterihallituksen selvitystilaan tai kaupparekisteristä poistettavaksi määräämisen ilmoitusvelvollisen selvitystilan lopettamisesta tai palauttamisesta kaupparekisteriin. Säännöksiä sovellettaisiin sellaiseen ilmoitusvelvollisuuteen, joka on määrätty selvitystilaan tai poistettu kaupparekisteristä sen laiminlyötyä kaupparekisteriin liittyvän ilmoitusvelvollisuuden. Laissa tarkoitettuja ilmoitusvelvollisia olisivat osakeyhtiö, osuuskunta, asunto-osakeyhtiö ja keskinäisen kiinteistöosakeyhtiö, mutta myös muu ilmoitusvelvollinen, johon sovelletaan erityislainsäädännön nojalla yhteisölainsäädännön selvitystilaan määräämistä tai rekisteristä poistamista koskevia säännöksiä. Päätöksen selvitystilan lopettamisesta tai rekisteriin palauttamisesta tekisi Patentti- ja rekisterihallitus ilmoitusvelvollisen hakemuksesta.

Edellytyksenä selvitystilan lopettamiselle tai rekisteriin palauttamiselle olisi, että ilmoitusvelvollinen korjaa selvitystilaan määräämisen tai rekisteristä poistamisen perusteena olleen laimin-

lyönnin sekä rekisteritiedoissa olevat muut virheet ja puutteet, rekisteriviranomaiset ilmoitusvelvolliselle määräämät maksut ovat suoritettut, ilmoitusvelvollinen ei ole purkautunut tai sen omaisuutta jaettu, eikä selvitystilan lopettamiselle tai palauttamiselle ole muutakaan lainsäädännöstä johtuvaa estettä.

Hakemus olisi tehtävä vuoden kuluessa selvitystilaan määräämistä tai rekisteristä poistamista koskevasta päätöksestä. Toistuvien laiminlyöntien estämiseksi, jos ilmoitusvelvollista koskeva selvitystila olisi määrätty lopetettavaksi tai ilmoitusvelvollinen olisi palautettu rekisteriin esityksessä tarkoitetusta hakemuksesta selvitystilaan määräämistä tai rekisteristä poistamista koskevaa uutta päätöstä edeltäneen kymmenen vuoden aikana, ei selvitystila määrättäisi lopetettavaksi tai ilmoitusvelvollista palautettaisi rekisteriin.

Selvitystilan lopettamista tai rekisteriin palauttamista koskeva päätös ei estäisi ilmoitusvelvollista hakemasta muutosta selvitystilaan määräämistä tai rekisteristä poistamista koskevaan päätöksen. Lakia sovellettaisiin ilmoitusvelvolliseen, joka on poistettu kaupparekisteristä 31.12.2022 jälkeen.

Edellä mainitun lisäksi kaupparekisterilain voimaantulosäännössä ehdotetaan muutettavaksi siten, että rekisteritietojen ajantasaisuuden tarkistamista koskevaa säännöstä alettaisiin soveltaa vuoden 2026 sijaan vasta vuonna 2027. Tämä johtuu järjestelmämuutosten toteuttamisen vaatimasta lisäajasta.

4.2 Pääasialliset vaikutukset

4.2.1 Taloudelliset sekä muut ilmoitusvelvollisiin, viranomaisiin ja muihin tahoihin kohdistuvat keskeiset vaikutukset

Selvitystilaan tai rekisteristä poistettavaksi määrättyt ilmoitusvelvolliset

Kaupparekisteristä poistetaan vuosittain tuhansia, joinain vuosina kymmeniä tuhansia, ilmoitusvelvollisia ilmoitusvelvollisuuden laiminlyönnin perusteella. Pääasiallinen syy on tilinpäätöksen rekisteröitäväksi ilmoittamisen laiminlyönti, mutta jatkossa myös tosiasiallisia edunsaajia koskevan ilmoituksen laiminlyönnin voidaan arvioida johtavan tuhansien ilmoitusvelvollisten poistamiseen kaupparekisteristä. Suoraan selvitystilaan ilmoitusvelvollisia ei juurikaan ilmoitusvelvollisuuden laiminlyönnin perusteella määrätä.

Kaupparekisteristä on vuodesta 2019 vuoden 2024 syyskuun alkuun mennessä poistettu ilmoitusvelvollisuuden laiminlyönnin perusteella noin 55 000 ja toimimattomuuden perusteella noin 3 000 ilmoitusvelvollista. Suurin osa rekistereistä poistetuista ilmoitusvelvollisista ei reagoi poistoon mitenkään. Rekisteriin on samalla aikavälillä palautettu takaisin noin 3 400 ilmoitusvelvollista, noin 6 prosenttia poistettuja vastaavasta määrästä. Siitä ei ole olemassa tarkempaa selvitystä, kuinka monella ilmoitusvelvollisella on tosiasiaassa ollut toimintaa vai onko palauttamista haettu muusta syystä. PRH on arvioinut, että vuoden 2023 alusta alkaen tehdyistä rekisteristöpoistoista Helsingin hallinto-oikeuteen on valittanut noin 1,5 prosenttia ilmoitusvelvollisista. Koska palauttamista koskeva käytäntö muuttui vuoden 2023 alusta, on oletettavaa, että sellaiset ilmoitusvelvolliset, joilla on ollut toimintaa, ovat myös valittaneet päätöksistä.

Ehdotetun muutoksen voidaan arvioida vaikuttavan näin olleen korkeintaan 6 prosenttiin rekisteristä poistetuista ilmoitusvelvollisista. Vuonna 2025 sovellettavaksi tulevien seuraamusmaksujen oletetaan kuitenkin vähentävän erityisesti sellaisten ilmoitusvelvollisten poistamista, joilla on toimintaa, koska rahallisen seuraamuksen arvioidaan toimivan kannustimena laiminlyönnin korjaamiseen.

Seuraamusmaksutkaan eivät kuitenkaan estä laiminlyöntejä kaikkien ilmoitusvelvollisten osalta. Tämän takia ilmoitusvelvollisia edelleen poistettaisiin laiminlyöntien perusteella rekisteristä. Esityksen mukaisen selvitystilan lopettamista tai rekisteriin palauttamista koskevan menettelyn voidaan siten arvioida koskevan vuosittain ainakin joitain satoja ilmoitusvelvollisia, riippuen vuosittaisesta poistojen määrästä.

Esityksessä ehdotettu menettely mahdollistaa selvitystilaan tai rekisteristä poistettavaksi 31.12.2022 jälkeen määrättyjen ilmoitusvelvollisten toiminnan jatkamisen, kuitenkin siten, että hakemusmenettelyä ei voi hyödyntää toistuviin laiminlyönteihin.

Patentti- ja rekisterihallitus ja Oikeusrekisterikeskus

Hakemusmenettely tulee aiheuttamaan Patentti- ja rekisterihallituksessa tarpeen kohdistaa resursseja hakemusten käsittelyyn. Riippuen hakemuksesta, voi työmäärä vaihdella. Jos ilmoitusvelvollisella on selvitystilaan tai poistettavaksi määräämisen johtaneen laiminlyönnin lisäksi paljon muita puutteita rekisteritiedoissa tai esimerkiksi seuraamusmaksuja suorittamatta, lisää se hakemuksen käsittelyn työmäärää. Alustavasti on arvioitu hakemuksen käsittelyn vaatiman resurssin vastaavan ainakin ilmoitusvelvollisen perustamisilmoituksen käsittelyä vastaavaa työmäärää. Kustannusten kattamiseksi hakemusten käsittelystä perittäisiin käsittelymaksu. Tällä hetkellä ilman malliasiakirjoja tehdyn perustamisilmoituksen käsittelymaksu on 370 euroa.

Patentti- ja rekisterihallitus on alustavasti arvioinut, ettei esityksestä aiheudu merkittäviä järjestelmämuutoksia käsittelyjärjestelmään. Ainakin alkuvaiheessa hakemuksen voisi tehdä paperia tai verkkolomaketta hyödyntäen. Kaupparekisteriin tehtävien ilmoitukset ja hakemukset tulisi vuodesta 2026 alkaen tehdä pääsääntöisesti velvoittavasti sähköisesti. Tämän velvollisuuden täyttäminen vaatii luonnollisesti sitä, että rekisteriviranomaisen tietojärjestelmä mahdollistaa sähköisen asioinnin.

Hakemuksen hyväksymisen edellytyksenä olisi, että ilmoitusvelvolliselle määrätty lainvoimaiset seuraamusmaksut ovat suoritettut. Seuraamusmaksun määrää Patentti- ja rekisterihallitus, mutta täytäntöönpanosta vastaa Oikeusrekisterikeskus sakon täytäntöönpanossa annetun lain nojalla (672/2002). Näin ollen Patentti- ja rekisterihallitus tarvitsee Oikeusrekisterikeskuksesta tiedon maksujen suorittamisesta ja toisaalta seuraamusmaksun lainvoimaisuudesta. Edellä on arvioitu, että palautushakemuksia takaisin rekisteriin olisi korkeintaan 6 prosenttia rekisteristä poistettujen kokonaismäärästä. Jos rekisteristä poistettaisiin vuoden aikana 10 000 ilmoitusvelvollista, tarkoittaisi tämän siten enimmillään noin 600 hakemusta. Vaihtoehtoina on manuaalinen tietojenvaihto esimerkiksi turvasähköpostitse, mutta lähtökohtaisesti jo tämän määrän on katsottava täyttävän julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain (906/2019) 22 §:n tarkoitetun säännöllisen ja vakiomuotoisen tietojen luovuttamisen, jolloin ensisijainen tietojenvaihtokanava olisi tekninen rajapinta. Patentti- ja rekisterihallituksen ja Oikeusrekisterikeskuksen tietojärjestelmiin toteutetaan tällä hetkellä integraatiota seuraamusmaksujen määräämiseen liittyen. Patentti- ja rekisterihallituksen arvion mukaan lisäkustannus olisi 15 000–30 000 euroa ja Oikeusrekisterikeskuksen vastaavasti 20 000 euroa. Seuraamusmaksuja koskevat säännökset tulevat sovellettavaksi vasta vuoden 2025 alusta. Tilinpäätöksen myöhästymismaksu voidaan määrätä joulukuussa 2024 päättyvien tilikausien osalta, joten ensimmäiset maksut tulevat määrättäväksi syksyllä 2025. On todennäköistä, että myös kaupparekisteri-ilmoituksen laiminlyöntimaksujen määrääminen alkaa vasta syksyllä 2025. Näin ollen ennen lain voimaantuloa rekisteristä poistetuilla ilmoitusvelvollisilla ei voi olla määrättynä seuraamusmaksuja, joten tietojenvaihto on tarpeen vasta sen jälkeen, kun seuraamusmaksuja tosiasiallisesti on määrätty. Rajapinnan tekniselle toteutukselle ei esitetä erillistä rahoitusta valtion vuoden 2025 talousarvioesityksessä. Jos tietojenvaihto ei ole toteutettavissa rajapinnan avulla, edellyttää se manuaalista työtä, joka sitoo rajapintaa enemmän henkilöstöresursseja.

Muut keskeiset vaikutukset

Selvitystilan lopettaminen tai rekisteriin palauttaminen mahdollistaisi ilmoitusvelvollisen toiminnan jatkumisen. Tällä on ilmoitusvelvollisen lisäksi suoria vaikutuksia omistajana toimiviin yrittäjiin ja muihin osakkaisiin tai jäseniin, työntekijöihin, sopimuskumppaneihin samoin kuin asiakkaisiin. Koska yrittäjä voisi edelleen jatkaa elinkeinotoiminnan harjoittamista rekisteriin palautetulla ilmoitusvelvollisella, vähentäisi se riskiä elinkeinotoiminnan loppumiseen. Tämä mahdollistaisi myös työntekijöiden työsuhteen jatkumisen. Samoin erilaisten sopimusten osalta on huomattavasti paljon selvempää, ettei elinkeinotoimintaa varten tarvitse perustaa uutta yhtiötä ja neuvotella sopimuksia uudestaan. Samoin esimerkiksi palveluntuottajan asiakkaiden näkökulmasta elinkeinotoiminnan jatkuminen voi olla tärkeää.

Kaupparekisterin tarkoituksena on yrityksiä, yhteisöjä ja niissä toimivia henkilöitä koskevien ajantasaisten ja luotettavien tietojen saaminen. Kenellä tahansa on oikeus pyytää tietoja kaupparekisteriin merkityistä ilmoitusvelvollisista, mikä varmistaa elinkeinotoimintaan liittyvän riittävän läpinäkyvyyden. Valtaosa ilmoitusvelvollisista ylläpitää kaupparekisteriin merkityt tiedot ajantasaisina, eikä muutoksella ole vaikutusta siten näin toimiviin ilmoitusvelvollisiin. Koska hakemuksen tekeminen selvitystilan määräämiseksi lopetettavaksi tai rekisteriin palauttamiseksi olisi rajoitettu, ehdotetulla menettelyllä ei arvioida olevan erityisen suurta merkitystä rekisteritiedon ajantasaisuuteen.

Esitetyllä muutoksella arvioidaan olevan myös välillisiä yhteiskunnallisia vaikutuksia, joskaan vuosittain rekisteriin palautettavien ilmoitusvelvollisten lukumäärä huomioiden tämän ei arvioida olevan erityisen merkittävä. Tällaisia vaikutuksia voi olla esimerkiksi verokertymään. Paikallisesti yksittäinen yhtiö voi olla kokoaan suurempi niin, että jonkin muun elinkeinoharjoittajan tai yhteiskunnallisen toiminnan jatkuminen on tavalla tai toisella sidoksissa selvitystilaan määrätyn tai rekisteristä poistetun ilmoitusvelvollisen toiminnan jatkumisesta.

4.2.2 Tiedonhallinnan muutosvaikutukset

Lainvalmistelussa on arvioitava tiedonhallinnan muutosvaikutukset julkisen hallinnon tiedonhallista annetun lain (906/2019), jäljempänä *tiedonhallintalaki*, mukaisesti, kun valmisteltavat säännökset vaikuttavat tietoaaineistoihin ja tietojärjestelmiin. Tiedonhallintalain 3 luvun 8 §:n mukaan toimialasta vastaavan ministeriön on laadittava 5 §:n 3 momentin mukainen arviointi, kun valmisteltavat säännökset vaikuttavat tietoaaineistoihin ja tietojärjestelmiin. Lisäksi ministeriön on arvioitava suunniteltujen säännösten vaikutukset asiakirjojen julkisuuteen ja salassapitooon. Valtiovarainministeriön yhteydessä toimii julkisen hallinnon tiedonhallintalautakunta. Tiedonhallinnan muutosvaikutusten arvioinnista on annettu valtiovarainministeriön tiedonhallintalautakunnan suositus (valtiovarainministeriön julkaisuja 2024:21).

Jatkossa selvitystilaan tai rekisteristä poistettavaksi ilmoitusvelvollisuuden laiminlyönnin perusteella määrätyn ilmoitusvelvollisen selvitystila voitaisiin määrätä lopetettavaksi tai ilmoitusvelvollinen palauttaa takaisin rekisteriin. Ilmoitusvelvollisia on palautettu ennen vuotta 2023 pyynnöstä rekisteriin ja lopputuloksen osalta menettely on vastannut nyt ehdotettavaa. Edellytykset hakemuksen hyväksymiselle olisivat kuitenkin tiukemmat aikaisempaan käytäntöön nähden, koska ilmoitusvelvollisen tulisi laiminlyöntiä koskevan tiedon lisäksi korjata myös muut puutteelliset ja virheelliset tiedot. Hakemusmenettely toistuvien laiminlyöntien perusteella ei myöskään olisi mahdollista. Edellytysten hakemuksen hyväksymiselle on siten katsottava varmistavan sen, ettei rekisteritiedon luotettavuus tai ajantasaisuus merkittävässä määrin vaarannu.

Hakemukseen ja siihen liittyviin tietoihin liittyisi sama julkisuus kuin muihinkin kaupparekisteriin ilmoitettaviin ja rekisteröitäviin asiakirjoihin ja tietoihin liittyy. Näin ollen jokaiselle olisi

oikeus saada niistä selko, ellei kyse ole sellaisen tiedon luovuttamisesta, kuten edunsaajatietojen, joiden osalta luovuttamiselle on säädetty lisäedellytyksistä.

Ilmoitusvelvollinen voisi toimittaa hakemuksen ja siihen liittyvät tiedot ja asiakirjat tämän hetkisen suunnitelman mukaan ainakin aluksi paperilla sekä todennäköisesti sähköistä verkkolomaketta hyödyntäen. Kaupparekisteriasioinnissa lähtökohtana on sähköisen asioinnin velvoittavuus vuoden 2026 alusta alkaen. Tämä luonnollisesti edellyttää sähköisen asiointikanavan olemassaoloa.

Tietojen saamiseksi seuraamusmaksujen maksutilanteesta Patentti- ja rekisterihallituksen ja Oikeusrekisterikeskuksen tiedonhallintajärjestelmien integraatioon suunnitellaan lisättäväksi PRH:lle mahdollisuus tarkistaa ilmoitusvelvolliselle määrättyjen seuraamusmaksujen maksutilanne ja maksua koskevan päätöksen lainvoimaisuus. Tämä edellyttää, että siitä aiheutuvat kustannukset pystytään kattamaan.

Esityksellä ei ole merkittäviä vaikutuksia rekisteriviranomaisen tai Oikeusrekisterikeskuksen tiedonhallintaan. Lisäksi edellä mainittu huomioiden on valmistelun yhteydessä arvioitu, ettei asiassa ole tarvetta tiedonhallintalain 9 §:ssä tarkoitettulle valtiovarainministeriön lausunnolle.

5 Muut toteuttamisvaihtoehdot

5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset

5.1.1 Voimassa olevan oikeustilan säilyttäminen

Vaihtoehtona valmistelun yhteydessä on arvioitu sitä, että voimassa olevaa oikeustilaa ei muutettaisi. Lainsäädännössä ei ole sääntelyä selvitystilaan määrätyn tai rekisteristä poistetun ilmoitusvelvollisen selvitystilan lopettamisesta tai rekisteriin palauttamisesta. Kun otetaan huomioon rekisteriviranomaisen noudattama tulkinta siitä, että laiminlyönnin korjaaminen ei johda hallintolain 50 §:n soveltumiseen, käytännössä ainoa keino jatkaa elinkeinotoimintaa on selvitysmenetelmien loppuun saattaminen, yhtiön purkaminen ja uuden yhtiön perustaminen. Yhteisölaainsäädännön esityöt huomioiden tämän on katsottava vastaavaan myös lainsäätäjän tarkoitusta lain säätämishetkellä.

Tämän vaihtoehdon vaikutukset on käyty läpi nykytilan kuvauksessa ja sen arvioinnissa. Ennen selvitystilaan määräämistä tai rekisteristä poistamista ilmoitusvelvollista on kehoitettu ainakin kahteen kertaan, usein kuitenkin ilmoitusvelvollisuudesta on muistutettu ja kehoitettu jo ennen varsinaisen kehoitusmenettelyn käynnistämistä. On huomattava, että ilmoitusvelvollisuus tulisi täyttää ilman kehottamistaakin. Edellä mainitusti elinkeinotoiminnan jatkaminen edellyttää käytännössä yhtiön alasajoa ja uuden perustamista. Tämä voi johtaa veroseuraamuksiin, sopimusten päättymisiin ja uudelleenneuvotteluihin samoin kuin työntekijöiden irtisanomiseen. Tosiasialliset seuraamukset voivat siten olla varsin raskaat. Asiaa kokonaisuudessaan arvioitaessa on päädytty siihen, että voimassa olevaa oikeustilaa tulisi esittää muutettavaksi esityksessä tarkoitulla tavalla.

5.1.2 Rekisteristä poistetun ilmoitusvelvollisen toiminimen suojaaminen

Toiminimilain 1 §:n mukaan toiminimellä tarkoitetaan nimeä, jota elinkeinonharjoittaja käyttää toiminnassaan. Kaupparekisteriin merkitty elinkeinonharjoittaja saa harjoittaa osaa toiminnastaan erityisellä nimellä (aputoiminimi). Saman lain 2 §:n mukaan yksinoikeus toiminimeen saadaan rekisteröimällä tai vakiinnuttamalla toiminimi.

Kun ilmoitusvelvollinen poistetaan kaupparekisteristä, päättyy myös toiminimen tai aputoiminimen rekisteröinti ja samoin rekisteröintiin perustuva yksinoikeus. Kun toiminimen rekisteröinti päättyy, toinen ilmoitusvelvollinen voi ilmoittaa sen tai siihen sekoittavissa olevan toiminimen rekisteröitäväksi. Näin ollen rekisteriin palauttamista koskevan hakemuksen hyväksymisen edellytyksenä voi olla se, että ilmoitusvelvollinen muuttaa aikaisemmin rekisterissä ollutta toiminimeä.

Valmistelun yhteydessä on arvioitu mahdollisuutta suojata rekisteristä poistetun toiminimeä. Toisena vaihtoehtona on arvioitu mallia, jossa rekisteristä laiminlyöntien perusteella poistettujen toiminimiä suojattaisiin vuoden ajan rekisteristä poistamisen jälkeen, toisin sanoen toinen ilmoitusvelvollinen ei voisi tuona aikana ottaa käyttöön toiminimeä tai siihen sekoitettavissa olevaa toiminimeä. Vastaavan tulisi tällöin koskea myös aputoiminimeä. Rekisteriviranomainen on todennut, että tällainen menettely vaatisi manuaaliryöstä, erityisesti koska nimitutkimus ei tällä hetkellä käsitä rekisteristä poistettuja nimiä. Rekisteristä ei myöskään suoraan ole yhdistettävissä ilmoitusvelvollisen rekisteristä poistamisen perustetta rekisteristä poistettuun toiminimeen. Toisin sanoen ei tiedetä, johtuuko poistaminen ilmoitusvelvollisen rekisteristä poistaminen ilmoitusvelvollisuuden laiminlyönnistä tai jostain muusta perusteesta. Oman haasteensa toisi myös valitusprosessit hakemuksiin liittyen ja toiminimien suojaaminen vuoden ylittävän ajan, jos hakemukseen annettu päätös ei ole lainvoimainen. Olisi lisäksi selvää, että lakaneiden toiminimien suojaaminen tulisi vaatimaan järjestelmämuutoksia.

Valmistelun yhteydessä on arvioitu myös mallia, jossa rekisteristä poistetulla ilmoitusvelvollisella olisi hakemuksen hyväksymisen jälkeen mahdollista nostaa tilanteessa, jossa sen toiminimi tai siihen sekoitettavissa oleva toiminimi on rekisteröity toisen ilmoitusvelvollisen toimesta, kanne toiminimen tai aputoiminimen kumoamiseksi tuomioistuimessa. Sen lisäksi mitä toiminimilaissa kumoamisesta säädetään, mallissa edellytyksenä olisi ollut, että toimintaa on harjoitettu toiminimellä välittömästi ennen rekisteristä poistamista ja kumottavaksi vaadittava toiminimi on rekisteröity ilmoitusvelvollisen rekisteristä poistamisen jälkeen. Mallin erityisiin heikkouksiin olisi kuulunut se, ettei käytännössä ole mahdollista tietää, onko toinen ilmoitusvelvollinen rekisteröidessään toiminimen ollut vilpittömässä mielessä vai ei. Jos nimeen aikaisemmin yksinoikeuden omanneella olisi automaattisesti oikeus saada toiminimensä takaisin riippumatta toisen osapuolen tietoisuudesta, voisi se johtaa toiminimen sittemmin rekisteröineen kannalta kohtuuttoman lopputulokseen, jolloin ratkaistavaksi tulisivat myös kysymykset mahdollisista korvauksista.

Toiminimiin liittyen olisi huomioitava myös kytkentä tavaramerkkien rekisteröintiin. Esimerkiksi tavaramerkkilain 13 §:ssä säädetään toiminimistä esteenä tavaramerkin rekisteröinnille. Ottaen huomioon jo edellä mainitut vaihtoehtoihin liittyvät haasteet, asiaa ei tältä osin selvitetty tarkemmin. Näin ollen on mahdollista, että rekisteristä poistettu ilmoitusvelvollinen menettää toiminimilaissa tarkoitettulla tavalla oikeuden käyttää aikaisemmin käyttämäänsä toiminimeä. Esityksessä ei oteta kantaa ilmoitusvelvollisuuden mahdollisuuteen vedota toiminimen vakiinnuttamiseen tilanteessa, jossa toiminimeä ei ole ollut rekisteröity.

5.2 Ulkomaiden lainsäädäntö ja muut ulkomailla käytetyt keinot

Valmistelun yhteydessä on Ruotsista, Norjasta ja Tanskasta tiedusteltu, onko niillä lainsäädäntöä, jonka perusteella rekisterivelvollisuuden laiminlyönnin perusteella yhtiö voidaan poistaa rekisteristä tai määrätä selvitystilaan. Lisäksi on pyydetty tietoa siitä, voidaanko rekisteristä poistettavaksi tai selvitystilaan määrätty palauttaa rekisteriin tai määrätä selvitystila päättyneeseen. Lisäksi Ison-Britannian ja Viron osalta tietoa on haettu verkkosivuilta.

Ruotsista saadun tiedon mukaan yhtiöitä¹³ ei voida poistaa rekisteristä ilmoitusvelvollisuuden laiminlyönnin perusteella. Sen sijaan yhtiö voidaan määrätä selvitystilaan ilmoitusvelvollisuuden, kuten tilinpäätöksen, ilmoittamisen laiminlyönnistä. Vapaaehtoinen selvitystila voidaan Ruotsissa keskeyttää, mutta laiminlyöntiin perustunutta selvitystilaa ei voida keskeyttää, vaan se päättyy purkautumiseen. Kuten Suomessakin, selvitystilaa voidaan joutua jatkamaan purkautumisen jälkeenkin selvittämättömien varojen perusteella, mutta tämä ei palauta yhtiön oikeushenkilöllisyyttä.

Jos *tanskalainen* osakeyhtiö ei noudata tiettyjä yhtiölainsäädännön mukaisia velvoitteita, esimerkiksi laiminlyö tilinpäätöksen tai tosiasiallisia edunsaajia koskevien tietojen ilmoittamisen, yritysrekisteriviranomainen voi pyytää tuomioistuinta purkamaan yhtiön. Yhtiötä ei sen sijaan voida poistaa rekisteristä ilman selvitysmenettelyä ja purkamista.

Jos osakeyhtiö on selvitystilassa, se voi hakea yritysrekisteriviranomaiselta menettelyn lopettamista ja toiminnan aloittamista uudelleen. Hakemus on tehtävä kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun tuomioistuimelle on esitetty pyyntö yhtiön purkamisesta. Jos yhtiö on aiemmin ollut selvitystilassa viiden viime vuoden aikana, yhtiön toimintaa ei saa aloittaa uudelleen.

Yhtiön toiminnan uudelleen aloittamisen edellytyksenä Tanskassa on, että laiminlyönti tai muu peruste, jotka johtivat osakeyhtiön selvitystilaan, on korjattu. Muita vaatimuksia ovat muun muassa asiantuntijan vakuutus siitä, että osakepääoma on käytettävissä, ja hyväksytyin tilintarkastajan vakuutus siitä, että hallituksen jäsenille tai osakkeenomistajille ei ole myönnetty lainoja yhtiölainsäädännön vastaisesti.

Norjassa rekisteriviranomainen ei voi purkaa yhtiötä, mutta sen on ilmoitettava tuomioistuimelle, jos selvitystilan edellytykset täyttyvät esimerkiksi tilinpäätöksen ilmoittamatta jättämisen perusteella. Pakollisessa selvitystilassa ja purkautumisessa noudatetaan samoja sääntöjä kuin konkurssimenettelyssä. Tietyin edellytyksin purkautumisen sijaan selvitystila voidaan määrätä lopettavaksi. Lopettaminen edellyttää esimerkiksi velkojen suostumusta ja laiminlyönnin korjaamista.¹⁴

Isossa-Britanniassa yhtiö voidaan purkaa esimerkiksi tilinpäätöstietojen ilmoittamisen tai vuosi-ilmoituksen laiminlyönnin perusteella. Hallituksen jäsen tai osakkeenomistaja voi hakea yhtiö palauttamista takaisin rekisteriin, jos se poistettiin ja purettiin yritysrekisteriviranomaisen toimesta edellisen kuuden vuoden aikana ja yhtiöllä oli toimintaa, kun se purettiin. Edellytyksenä on käsittelymaksun maksaminen, puuttuvien asiakirjojen ja tietojen, kuten tilinpäätösten toimittaminen. Lisäksi seuraamusmaksut tulee olla suoritettuna.¹⁵

Virossa rekisteriviranomainen voi poistaa yrityksen, jos ei ole toimittanut tilinpäätöstietoja tai ulkomailla sijaitseva yhtiö ei ole ilmoittanut edustajaa. Yhtiö voidaan palauttaa rekisteriin hakemuksesta laiminlyönnin korjaamisen ja käsittelymaksun maksamisen jälkeen.¹⁶

¹³ Henkilöyhtiön kohdalla tämä on jossain tilanteissa mahdollista, mutta tämä ehdotus ei koske henkilöyhtiöitä

¹⁴ Norjaan tehdyn tiedustelun lisäksi lähteenä käytetty https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1997-06-13-44/KAPITTEL_16-2#16-15 ja <https://www.brreg.no/en/submission-of-annual-accounts/compulsory-dissolution/>, viittauspäivä 24.9.2024

¹⁵ <https://www.gov.uk/restore-dissolved-company>, viittauspäivä 19.9.2024

¹⁶ <https://abiinfo.rik.ee/en/applications-and-dashboard/restore-registry-after-deletion>, viittauspäivä 19.9.2024

6 Lausuntopalaute

7 Säännöskohtaiset perustelut

7.1 Kaupparekisterilaki

28 a §. *Selvitystilan lopettaminen tai palauttaminen rekisteriin.* Kaupparekisterilakiin lisättäisiin uusi 28 a § selvitystilan määrittämisestä lopetettavaksi tai rekisteristä poistetun ilmoitusvelvollisen palauttamisesta rekisteriin ilmoitusvelvollisen hakemuksesta. Säännöstä sovellettaisiin sellaiseen ilmoitusvelvolliseen, joka on määrätty selvitystilaan tai poistettu kaupparekisteristä ilmoitusvelvollisuuden laiminlyönnin perusteella, eikä muilla perusteilla selvitystilaan määrättyihin tai rekisteristä poistettuihin ilmoitusvelvollisiin.

Pykälän 1 momentissa määriteltäisiin ne laiminlyönnit, joihin selvitystilan lopettamista tai rekisteriin palauttamista koskevaa pykälää sovellettaisiin. Momentin mukaan jos rekisteriviranomainen on määrännyt ilmoitusvelvollisen selvitystilaan tai poistettavaksi rekisteristä tai molemmat osakeyhtiölain 20 luvun 4 §:n 1 momentin 1–3 kohdassa, osuuskuntalain 23 luvun 4 §:n 1 momentin 1–3 kohdassa, asunto-osakeyhtiölain (1599/2009) 22 luvun 4 §:n 1 momentin 1 tai 2 kohdassa tai tämän lain 28 §:ssä tarkoitetun ilmoitusvelvollisuuden laiminlyönnistä johtuen, rekisteriviranomaisen olisi määrättävä ilmoitusvelvollisen hakemuksesta selvitystila loppumaan tai ilmoitusvelvollinen palautettavaksi rekisteriin tai molemmat noudattaen, mitä tässä pykälässä säädetään. Osakeyhtiölain 20 luvun 4 §:n 1 momentin 1 – 3 kohdassa tarkoitettuja perusteita selvitystilaan määrittämiselle tai rekisteristä poistamiselle ovat, ettei yhtiöllä ei ole rekisteriin merkittyä toimikelpoista hallitusta, yhtiöllä ei ole rekisteriin merkittyä elinkeinotoimintalain 6 §:ssä tarkoitettua edustajaa tai yhtiö ei ole ilmoittanut tilinpäätösasiakirjoja rekisteröitäviksi. Osuuskuntalaissa on vastaava sääntely, sen sijaan asunto-osakeyhtiölaki ei koske tilinpäätöstietoja. Kaupparekisterilain 28 §:ssä säädetään selvitystilaan tai rekisteristä poistettavaksi määrittämisestä edunsaajatietojen ilmoittamisen laiminlyönnin perusteella.

Selvitystilaan määrittämisen tai rekisteristä poistamisen on siten tullut perustua rekisteriviranomaisen päätökseen, jota on edeltänyt se, ettei ilmoitusvelvollinen ole korjannut ilmoitusvelvollisuuden laiminlyöntiä. Myös päätöksen selvitystilan lopettamisesta tai rekisteriin palauttamisesta tekisi rekisteriviranomainen. Hakemuksen selvitystilan lopettamiseksi tai rekisteriin palauttamiseksi tekisi ilmoitusvelvollinen. Selvitystilaan määrätyn tai rekisteristä poistetun ilmoitusvelvollisen edustamisesta säädetään osakeyhtiölaissa, osuuskuntalaissa ja asunto-osakeyhtiölaissa. Selvitystilaan määrättyä ilmoitusvelvollista edustavat selvitysmiehet ja rekisteristä poistettua ilmoitusvelvollista edustajat.

Osakeyhtiölain 20 luvun 22 §:n 4 momentin mukaan jos yhtiön rekisteristä poistamisen jälkeen tarvitaan selvitystoimia, rekisteriviranomaisen on sen hakemuksesta, jonka oikeutta asia koskee, määrättävä yhtiö selvitystilaan. Määräystä ei kuitenkaan anneta, jos yhtiön varat eivät riitä selvityskulujen suorittamiseen tai varojen määrästä ei saada tietoa eikä osakkeenomistaja, velkoja tai muu ilmoita ottavansa vastatakseen selvitysmenettelyn kustannuksista. Vastaava sääntely on myös osuuskuntalaissa ja asunto-osakeyhtiölaissa. Ehdotetun pykälän 1 momentin mukaan jos rekisteristä poistettu ilmoitusvelvollinen on lisäksi määrätty selvitystilaan, voitaisiin se hakemuksesta palauttaa rekisteriin ja määrätä selvitystila loppumaan. Selvitystilankin on tässä tapauksessa katsottava johtuvan ilmoitusvelvollisuuden laiminlyönnistä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin niistä edellytyksistä, joiden tulee täytyä, jotta selvitystilan voitaisi määrätä lopetettavaksi tai ilmoitusvelvollinen palauttaa rekisteriin. Edellytyksenä selvitystilan lopettamiselle tai rekisteriin palauttamiselle olisi, että ilmoitusvelvollinen korjaa selvitystilaan määräämisen tai rekisteristä poistamisen perusteena olleen laiminlyönnin sekä rekisteritiedoissa olevat muut virheet ja puutteet, rekisteriviranomaiset ilmoitusvelvolliselle määräämät maksut ovat suoritettut, ilmoitusvelvollinen ei ole purkautunut tai sen omaisuutta jaettu, eikä selvitystilan lopettamiselle tai palauttamiselle ole muutenkaan lainsäädännöstä johtuvaa estettä.

Edellytyksenä selvitystilan lopettamiselle tai rekisteriin palauttamiselle olisi 2 momentin 1 kohdan mukaan ensinnäkin se, että ilmoitusvelvollinen korjaa selvitystilaan määräämisen tai rekisteristä poistamisen perusteena olleen laiminlyönnin, kuten tilinpäätöksen ilmoittamisen. Tämän lisäksi ilmoitusvelvollisen tulee korjata muut rekisteritiedoissa olevat puutteet tai virheet. Käytännössä kyse on erityisesti kaupparekisteri-ilmoituksen laiminlyöntimaksua koskevan kaupparekisterilain 24 §:ssä tarkoitetuista puutteista tai virheistä, mutta yhtä lailla puute voi johtua myös muualla lainsäädännössä olevasta perusteesta. Palautusta koskevan hakemuksen tutkimisen yhteydessä olisi erityisesti kiinnitettävä huomiota siihen, ettei ilmoitusvelvollisella ole muita sellaisia ilmoituspuutteita, jotka voivat johtaa myöhemmin rekisteristä poistamiseen. Patentti- ja rekisterihallituksen palauttaessa pyynnöstä ennen vuotta 2023 rekisteristä tilinpäätöksen ilmoittamisen laiminlyönnin perusteella poistettuja ilmoitusvelvollisia, edellytyksenä on ollut, että yritys ilmoittaa vahvistetut tilinpäätökset kolmelta viimeksi päättyneeltä tilikaudelta. Pykälän 2 momentissa ei oteta kantaa tilinpäätöstietojen tai muidenkaan rekisteritietojen puutteiden ajalliseen ulottuvuuteen, mutta PRH:n noudattamaa käytäntöä tilinpäätöstietojen osalta voidaan pitää perusteluna myös sovellettaessa 2 momentin 1 kohtaa. Rekisterimerkintöjen tulee olla ajantasaiset.

Toiseksi hakemuksen hyväksymisen edellytyksenä olisi 2 momentin 2 kohdan mukaan se, että ilmoitusvelvollinen on suorittanut rekisteriviranomaisen määräämät lainvoimaiset maksut. Nämä maksut voivat olla käsittelymaksuja, laiminlyöntien perusteella määrättyjä laiminlyöntimaksuja tai myöhästymismaksuja samoin kuin muita rekisteriviranomaisen määräämiä maksuja.

Kolmanneksi 2 momentin 3 kohdassa säädettäisiin siitä, että hakemuksen tehnyt ilmoitusvelvollinen ei voi olla purkautunut. Osakeyhtiölain nojalla, jota vastaava sääntely on myös osuuskuntalaissa ja asunto-osakeyhtiölaissa, osakeyhtiö voi purkautua selvitysmenettelyn kautta. Osakeyhtiölain 20 luvun 17 §:ssä säädetään purkautumisesta siten, että yhtiö katsotaan puretuksi, kun selvitysmiehet ovat esittäneet lopputilityksen yhtiökokouksessa. Selvitysmiesten on viipymättä ilmoitettava purkautuminen rekisteröitäväksi. Edelleen samassa pykälässä säädetään siitä, että yhtiö ei purkautumisen jälkeen voi hankkia oikeuksia eikä tehdä sitoumuksia.

Osakeyhtiön oikeushenkilöllisyyden on katsottava päättyvän purkautumiseen. Vaikka osakeyhtiölaissa säädetään purkautuneenkin yhtiön osalta selvitystilan jatkamisesta tai yhtiön asettamisesta konkurssiin, ei olisi tarkoituksenmukaista, että tällaista yhtiötä olisi enää mahdollista palauttaa rekisteriin, vaan kyseeseen voisi tulla vain sellainen yhtiö, jonka selvitysmenettely on edelleen käynnissä tai jonka osalta selvitysmenettelyä ei ole edes käynnistetty, kuten on rekisteristä poistettujen yhtiöiden osalta pääasiallisesti kyse. On huomattava, ettei rekisteristä laiminlyönnin perusteella poistettu osakeyhtiö voi purkautua kuin selvitysmenettelyn kautta. Tämä edellyttää, että rekisteriviranomainen on hakemuksesta määrännyt tällaisen yhtiön selvitystilaan.

Riippumatta siitä, onko ilmoitusvelvollinen purkautunut, sitä ei 2 momentin 3 kohdan mukaan palautettaisi takaisin rekisteriin, jos selvitystilan aikana jo ennen lopputilityksen hyväksymistä sen omaisuutta olisi jaettu. Varojen jakaminen koskee niin osakkeenomistajia kuin muita jako-

osuuteen oikeutettuja. Tämän vastaa esimerkiksi osakeyhtiölain 20 luvun 19 §:ssä yhtiön vapaaehtoisen selvitystilan lopettamisen edellytyksistä säädettyä.

Neljäntenä edellytyksenä olisi 2 momentin 4 kohdan mukaan, ettei selvitystilan lopettamiselle tai palauttamiselle ole muutaakaan lainsäädännöstä johtuvaa estettä. Tämä voi tarkoittaa kansallisesta lainsäädännöstä, Euroopan unionin lainsäädännöstä tai Suomea sitovista kansainvälisistä velvoitteista johtuvaa perustetta, jonka rekisteriviranomainen katsoo estävän selvitystilan lopettamisen tai rekisteriin palauttamisen. Tämä peruste on erillinen selvitystilaan määräämiseen tai rekisteristä poistamiseen johtaneeseen laiminlyöntiin nähden. Jos peruste estäisi ilmoitusvelvollisen rekisteröimisen perustamisilmoituksella, on sen katsottava estävän myös selvitystilan lopettamisen tai ilmoitusvelvollisen palauttamisen rekisteriin. Samoin, jos olisi katsottava, että yhtiö on määrättävä selvitystilaan tai poistettavaksi rekisteristä jollain muulla kuin tässä pykälässä tarkoitettulla perusteella, ei ole perusteltua antaa määräystä selvitystilan lopettamisesta tai palauttaa tällaista yrittystä rekisteriin.

Muu este voi liittyä esimerkiksi ilmoitusvelvollisen aikaisemmin käyttämään toiminimeen. Toiminimilain 2 §:n 1 momentin mukaan yksinoikeus toiminimeen saadaan rekisteröimällä tai vakiinnuttamalla toiminimi. Kun ilmoitusvelvollinen poistetaan kaupparekisteristä, samalla päättyy toiminimen rekisteröinti. On siten mahdollista, että palauttamista koskevaa hakemusta viereille laitettaessa ilmoitusvelvollisen käytössä ollut toiminimi tai siihen sekoitettavissa oleva toiminimi on jo jonkun muun käytössä. Ellei ilmoitusvelvollinen ilmoittaisi hakemuksessa korvaavaa toiminimeä, estäisi se hakemuksen hyväksymisen. Esityksessä ei oteta kantaa siihen, voisiko ilmoitusvelvollinen tällaisessa tilanteessa riitauttaa asian erillisessä prosessissa vakiinnuttamisen perusteella.

Muutoksenhausta hakemukseen annettavaan päätökseen ei säädettäisi erikseen, vaan siltä osin noudatettaisiin, mitä laissa Patentti- ja rekisterihallituksesta säädetään. Hakemuksen hylkäävän päätöksen osalta ei ole kyse mainitun lain 6 §:n 1 momentissa tarkoitettusta ilmoituksen rekisteröinnin epäämisestä. Näin ollen muutoksenhakuun sovellettaisiin, mitä saman lain 7 §:ssä säädetään muutoksenhausta Patentti- ja rekisterihallituksen päätökseen muissa asioissa ja muutosta haettaisiin valittamalla Helsingin hallinto-oikeuteen. Muutoksenhakua ei hakemukseen annettujen päätösten osalta olisi rajattu.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin määräajasta hakemuksen tekemiseen. Momentin ensimmäisen virkkeen mukaan 1 momentissa tarkoitettu hakemus olisi tehtävä vuoden kuluessa selvitystilaan määräämistä tai rekisteristä poistamista koskevasta päätöksestä. Tällä pyritään siihen, että hakemus tehtäisiin kohtuullisen ajan kuluessa selvitystilaan määräämistä tai rekisteristä poistamista koskevan päätöksen jälkeen. Ehdotettavan säännöksen tarkoitus on ensi sijassa mahdollista ilmoitusvelvollinen liiketoiminnan tai muun toiminnan jatkuminen. Mikäli ilmoitusvelvollisella on toimintaa, on katsottava, että selvitystilaan määräämiseen tai rekisteristä poistamiseen ymmärretään reagoida viimeistään pian päätöksen jälkeen, eikä tältä osin ole perusteltua säätää hallintolain 50 §:n asiavirheen korjaamista vastaavasta viiden vuoden määräajasta.

Jos ilmoitusvelvollinen olisi rekisteristä poistamisen lisäksi määrätty selvitystilaan, laskettaisiin määräaika ilmoitusvelvollisen rekisteristä poistamista koskevasta päätöksestä. Näin ollen päätös selvitystilaan määräämisestä ei pidentäisi vuoden määräaika.

Tässä esityksessä ehdotettu tarkoittaisi muutosta nykytilaan (vrt. HE 69/2000 vp). Ei ole kuitenkaan perusteltua, että esityksen mukainen hakemusmenettely mahdollistaisi laiminlyöntien jatkamisen siten, että ilmoitusvelvollinen voisi aina hakea määräystä selvitystilan lopettamiseksi tai palauttamista takaisin rekisteriin. Tarkoitus on sen sijaan mahdollistaa ymmärtämät-

tömyyttä tai muusta inhimillisestä syystä tapahtunut passiivisuus rekisteriviranomaisen kehoitukseen korjata ilmoitusvelvollisuuden laiminlyönnit. Tällaista perustetta ei kuitenkaan ole katsottava olevan toistuvien laiminlyöntien osalta. Toistuvien palautusten salliminen mahdollistaisi myös elinkeinotoimintaan liittyviä vääriäkäytöksiä, joiden ehkäisy on osa rekisteröitävien tietojen ja asiakirjojen tarkoitusta.

Laiminlyöntien toistumisen estämiseksi 3 momentin viimeisen virkkeen mukaan, jos ilmoitusvelvollista koskeva selvitystila olisi määrätty lopetettavaksi tai ilmoitusvelvollinen on palautettu rekisteriin 1 momentissa tarkoitetusta hakemuksesta selvitystilaan määräämistä tai rekisteristä poistamista koskevaa päätöstä edeltäneen kymmenen vuoden aikana, ei selvitystilaa määrätä lopetettavaksi tai ilmoitusvelvollista palauteta rekisteriin. Näin ollen, jos ilmoitusvelvollisen selvitystilaan määräämisen lopettamisesta tai rekisteriin palauttamisesta olisi kulunut kymmenen vuotta tai vähemmän, kun ilmoitusvelvollinen on toistamiseen määrätty selvitystilaan tai poistettavaksi rekisteristä ilmoitusvelvollisuuden laiminlyönnin perusteella, ei ilmoitusvelvollisen hakemusta hyväksyttäisi. Tällaisessa tilanteessa elinkeinotoiminnan jatkaminen edellyttäisi vanhan yhtiön purkamista selvitystilan kautta ja uuden yhtiön perustamista. Kymmenen vuoden määräaika sovelletaan vain sellaisiin ilmoitusvelvollisiin, joiden osalta selvitystilan lopettaminen tai rekisteriin palauttaminen perustuu ehdotettavaan hakemusmenettelyyn.

Määräaikojen laskemisesta säädetään säädettyjen määräaikain laskemisesta annetussa laissa (150/1930). Jos päätös selvitystilaan määräämisestä tai rekisteristä poistamisesta on tehty 15.3.2025, tulisi hakemus tehdä viimeistään 15.3.2026. Jos ilmoitusvelvollisen selvitystila olisi määrätty lopetettavaksi tai se olisi palautettu hakemuksesta rekisteriin 1.4.2025, ja rekisteriviranomainen tekee päätöksen sen selvitystilaan määräämisestä tai poistamisesta rekisteristä uudelleen viimeistään 1.4.2035 ilmoitusvelvollisuuden laiminlyönnin perusteella, ei sitä hakemuksesta huolimatta palautettaisi rekisteriin.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin ensinnäkin siitä, että rekisteriviranomainen merkitsee selvitystilan lopettamista tai rekisteriin palauttamista koskevan päätöksen rekisteriin. Edellä määrääjoista säädettäväksi ehdotettu perustuu nimenomaan päätöksen tekemiseen, ei rekisteriin merkitsemiseen. Koska kaupparekisterilain 9 §:ssä julkisuusvaikutus on sidottu rekisteriin merkitsemiseen, säädettäisiin siitä erikseen. Käytännössä päätös ja rekisterimerkintä tehdään samanaikaisesti tai ainakin hyvin lähekkäin toisiaan. Sen lisäksi 4 momentissa säädettäisiin siitä, että yhtiön velkojille haettu julkinen haaste raukeaisi, kun selvitystilan lopettamista koskeva päätös on rekisteröity. Selvitysmiesten olisi lisäksi annettava toiminnastaan osakeyhtiölain 20 luvun 16 §:n, osuuskuntalain 23 luvun 16 §:n tai asunto-osakeyhtiölain 22 luvun 16 §:n mukainen lopputilitys. Lopputilitys on ilmoitettava rekisteröitäväksi. Sekä julkinen haasteen raukeamista, että lopputilitystä koskeva sääntely vastaisi tällä hetkellä yhteisöainsäädännössä sellaisen ilmoitusvelvollisen osalta säädettyä, joka on asetettu yhtiökokouksen päätöksellä selvitystilaan, mutta sen jälkeen yhtiökokous on tehnyt päätöksen selvitystilan lopettamisesta ja toiminnan jatkamisesta.

Pykälän 1 momentissa tarkoitetussa hakemuksessa ei ole kyse muutoksenhausta selvitystilaan määräämistä tai rekisteristä poistamista koskevaan päätöksen, eikä hakemukseen annettavalla päätöksellä oteta kantaa selvitystilaan määräämistä tai rekisteristä poistamista koskevan päätöksen oikeellisuuteen. Ilmoitusvelvollinen voisi näin ollen hakea muutosta valittamalla rekisteriviranomaisen päätökseen, samoin rekisteriviranomainen voisi edelleen poistaa päätöksen asiavirheen korjaamista koskevan hallintolain 50 §:n perusteella. Sen, että ilmoitusvelvollinen palautetaan hakemuksesta rekisteriin, ei ole katsottava poistavan ilmoitusvelvollisen oikeusturvan tarvetta alkuperäiseen päätökseen nähden. Pykälän 5 momentissa säädettäisiin siitä, että tilanteissa, jossa ilmoitusvelvollisen selvitystila on määrätty lopetettavaksi tai ilmoitusvelvollinen on palautettu rekisteriin 1 momentissa tarkoitetusta hakemuksesta ja sen jälkeen valitukseen

annetulla lainvoimaisella ratkaisulla selvitystilaan määräämistä tai rekisteristä poistamista koskeva päätös on kumottu tai rekisteriviranomainen on itse poistanut hallintolain 50 §:n nojalla sanotun päätöksen, palauttaisi rekisteriviranomainen ilmoitusvelvolliselta hakemuksen käsittelystä perityn käsittelymaksun, ellei päätöksen ole katsottava johtuneen muusta ilmoitusvelvollisen laiminlyönnistä. Palautukselle ei maksettaisi korkoa. Jos hakemukseen annetun päätöksen jälkeen osoittautuisi, että päätös selvitystilaan määräämisestä tai rekisteristä poistamisesta ei ole ollut lain mukainen, ei ole perusteltua, että ilmoitusvelvollisen kannettavaksi jäisi hakemuksen käsittelystä peritty maksu. Jos päätös on kuitenkin johtunut ilmoitusvelvollisen muusta laiminlyönnistä, ei maksua palautettaisi. Keskeinen esimerkki muusta laiminlyönnistä on se, ettei keskinäinen kiinteistöosakeyhtiö ole ilmoittanut yhtiömuotoaan merkittäväksi kaupparekisteriin, vaan se on merkitty rekisteriin tavallisena osakeyhtiönä. Yritys- ja yhteisötietolain muutossäädöksen (567/2023) siirtymäsäännöksen nojalla keskinäisen kiinteistöosakeyhtiön olisi tullut ilmoittaa oikeudellinen muotonsa tallennettavaksi yritys- ja yhteisötietojärjestelmään viimeistään 1.6.2024 tai sitä aikaisemmin rekisteriviranomaisen kehotuksesta. Tällaiselle yhtiön rekisteristä poistaminen on voinut johtua tilinpäätöstietojen ilmoittamisen laiminlyönnistä, vaikka keskinäisellä kiinteistöosakeyhtiöllä ei kyseistä velvollisuutta ole. Jotta palautusmenettely voidaan pitää yksinkertaisena, palautettaisiin vain pääoma, eikä sille maksettaisi korkoa.

Siitä riippumatta, palautettaisiinko käsittelymaksu, ilmoitusvelvolliseen ei 5 momentin nojalla sovellettaisi, mitä 3 momentissa säädetään aikaisempaan hakemukseen annetun päätöksen vaikutuksesta uuden hakemuksen hyväksymiseen. Kun myöhemmin on ilmennyt, ettei ilmoitusvelvollinen ole laiminlyönyt ilmoitusvelvollisuuttaan, ei ilmoitusvelvollinen joutuisi huonompaan asemaan suhteessa siihen, ettei sitä alun perinkään olisi poistettu rekisteristä tai määrätty selvitystilaan. Tätä sovellettaisiin siitä riippumatta, että jokin muu laiminlyönti, joka ei kuitenkaan ole peruste selvitystilaan määräämiselle tai rekisteristä poistamiselle, olisi osaltaan johtanut selvitystilaan määräämistä tai rekisteristä poistoa koskevaan päätökseen.

33 §. *Oikeusrekisterikeskus ja tuomioistuin.* Eräänä edellytyksenä 28 a §:ssä tarkoitetun hakemuksen hyväksymiselle olisi, että ilmoitusvelvollinen on suorittanut rekisteriviranomaisen määräämät lainvoimaiset maksut. Vuodesta 2025 sovellettavaksi tulevat kaupparekisteri-ilmoituksen laiminlyöntimaksu ja tilinpäätöksen myöhästymismaksu ovat rekisteriviranomaisen määräämiä, mutta niiden täytäntöönpanoon sovelletaan sakon täytäntöönpanosta annettua lakia, jolloin täytäntöönpanosta vastaa Oikeusrekisterikeskus. Pykälän *1 momenttia* muutettaisiin siten, että siihen lisättäisiin toinen virke, jonka mukaan rekisteriviranomainen olisi oikeutettu saamaan Oikeusrekisterikeskukselta tiedon rekisteriviranomaisen määräämien seuraamusmaksujen suorittamisesta ja seuraamusmaksujen koskevien päätösten lainvoimaisuudesta. Tietojen luovutustavasta säädetään laissa julkisen hallinnon tiedonhallinnasta.

36 §. *Oikaisuvaatimus kaupparekisteri-ilmoituksen laiminlyöntimaksua ja tilinpäätöksen myöhästymismaksua koskevasta päätöksestä.* Pykälästä poistettaisiin hallintolain säädösnumero 434/2003, koska se on mainittu kaupparekisterilakiin lisättäväksi ehdotetussa 28 a §:ssä. Muutos on ainoastaan lakitekninen.

39 §. *Voimaantulo.* Kaupparekisterilain 23 §:ssä säädetään rekisteritietojen ajantasaisuuden tarkistamisesta. Kyse on siitä, että tiettyjen ilmoitusvelvollisten tulee tarkistaa kaupparekisteritiedot vuosittain ja muilla on tarkistamiseen oikeus. Voimassa olevan 39 §:n voimaantulosäännöksen *3 momentin* mukaan 23 §:ää sovelletaan vasta 1 päivästä tammikuuta 2026. Tietojen tarkistamista koskevan 23 §:n teknisessä toteutuksessa on ollut haasteita, eikä toteutusta rekisteriviranomaisen mukaan saada valmiiksi vuoden 2026 alkuun mennessä. Voimaantulosäännöksen *3 momenttia* muutettaisiin siten, että 23 §:ää sovellettaisiin vasta 1 päivästä tammikuuta 2027.

8 Lakia alemman asteinen sääntely

Kaupparekisterilain 18 §:n mukaan ilmoituksen ja hakemuksen käsittelystä suoritettavasta maksusta säädetään Patenti- ja rekisterihallituksen suoritteista perittävistä maksuista annetussa laissa (1032/1992). Työ- ja elinkeinoministeriö päättää jälkimmäisenä mainitun lain 5 §:n nojalla Patenti- ja rekisterihallituksen maksullisista suoritteista asiassa annettavalla asetuksella. Ehdotetun lain siirtymäsäännöksessä säädettäisiin jäljempänä ilmenevästi siitä, että hakemuksen tullessa vireille viimeistään 31.12.2026, perittäisiin sen käsittelystä ilmoitusvelvollista koskevaa ilman malliasiakirjoja tehtyä perustamisilmoitusta vastaava maksu. Sen jälkeen hakemuksen käsittelymaksusta säädettäisiin maksuasetuksessa.

9 Voimaantulo

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian, kuitenkin viimeistään 1.3.2025. Esitys annettaisiin eduskunnalle syysistuntokaudella 2024, tämän hetkisen arvion mukaan marraskuun jälkimmäisellä puoliskolla. Kiireelliset esitykset, jotka tulisi olla voimassa viimeistään vuoden 2025 alusta, olisi tullut antaa viimeistään viikolla 41, eikä se ollut esityksen osalta mahdollista. Näin ollen, ottaen huomioon eduskunnan istuntoaikataulu ja käsittelyn vaatima aika, ei ehdotuksen käsittely todennäköisesti onnistu syysistuntokauden aikana.

Lakia sovellettaisiin ilmoitusvelvolliseen, joka on määrätty selvitystilaan tai poistettavaksi rekisteristä 1 päivänä tammikuuta 2023 tai sen jälkeen. Ennen vuotta 2023 ilmoitusvelvollisuuden laiminlyönnin perusteella rekisteristä poistettu ilmoitusvelvollinen voi rekisteriviranomaisen ohjeistuksen mukaan pyytää palauttamista takaisin rekisteriin. Aikaa pyynnön tekemiselle on viisi vuotta päätöksestä. Vuoden 2023 alusta rekisteriin ei ole rekisteriviranomaisen toimesta palautettu kuin sellaisia ilmoitusvelvollisia, joiden osalta päätös on perustunut rekisteriviranomaisen tekemään virheeseen tai muuhun hallintolaissa tarkoitettuun asiavirheeseen. Rekisteristä poistettujen lisäksi laki koskisi sellaisia ilmoitusvelvollisia, jotka rekisteriviranomainen on määrännyt ilmoitusvelvollisuuden laiminlyönnin perusteella selvitystilaan. Jos ilmoitusvelvollinen on rekisteristä poistamisen lisäksi määrätty selvitystilaan, olisi molempien tullut tapahtua 1 päivänä tammikuuta 2023 tai sen jälkeen.

Lain 28 a §:n 3 momentin mukaan hakemus olisi tehtävä vuoden kuluessa selvitystilaan määräämistä tai rekisteristä poistamista koskevasta päätöksestä. Ottaen huomioon, että hakemuksen voisi tehdä myös sellainen ilmoitusvelvollinen, joka on määrätty selvitystilaan tai poistettavaksi rekisteristä ennen lain voimaantuloa, laskettaisiin 28 a §:n 3 momentissa tarkoitettu vuoden määräaika hakemuksen tekemiselle lain voimaantuloa seuraavasta päivästä lukien. Rekisteristä poistetun ilmoitusvelvollisen määrääminen selvitystilaan lain voimaantulon jälkeen ei pidentäisi lain voimaantulosta laskettavaa määräaika.

Kaupparekisterilain 18 §:n mukaan ilmoituksen ja hakemuksen käsittelystä suoritettavasta maksusta säädetään patenti- ja rekisterihallituksen suoritteista perittävistä maksuista annetussa laissa (1032/1992). Maksut määrätään mainitun lain nojalla annettavassa työ- ja elinkeinoministeriön asetuksessa Patenti- ja rekisterihallituksen maksullisista suoritteista. Voimassa oleva asetus (1247/2023) koskee vuotta 2024 ja seuraava asetus tulee olemaan voimassa vuosina 2025–2026, mutta esityksen mukaisen hakemuksen käsittelymaksua ei ehditä huomioimaan sitä valmisteltaessa. Ottaen huomioon, että kyse on uudesta tehtävästä, ei sen aiheuttamia kustannuksia rekisteriviranomaiselle pystytä tässä vaiheessa tarkasti määrittelemään. Koska rekisteriin palauttaminen vaatii useiden hakemuksen hyväksymisen edellytysten täyttämisen selvittämistä, on työmäärän keskimäärin arvioitu vastaavan perustamisilmoituksen käsittelystä johtuvaa. Näin ollen seuraavan maksuasetuskauten loppuun 31.12.2026 saakka vireille tulevan hakemuksen

käsittelystä perittäisiin ilmoitusvelvollisista koskevaa ilman malliasiakirjoja tehtyä perustamisilmoitusta vastaava maksu. Tällä hetkellä käsittelymaksu on 370 euroa. Lisäksi jos maksuasetuksessa säädetään toiminimen muutosilmoitusten ja aputoiminimen rekisteröinnistä määrättävästä maksusta sovellettaisiin maksua myös hakemuksen käsittelyn yhteydessä.

10 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

Esitys on merkityksellinen yhdenvertaisuutta koskevan Suomen perustuslain 6 §:n, omaisuuden suojaan koskevan 15 §:n, elinkeinovapautta koskevan 18 §:n ja oikeusturvaa koskevan 21 §:n kannalta.

Ihmiset ovat perustuslain 6 §:n 1 momentin mukaan yhdenvertaisia lain edessä. Perustuslakivaliokunta on todennut (PeVL 10/2024 vp, kappale 7), että säännös ilmaisee paitsi vaatimuksen oikeudellisesta yhdenvertaisuudesta myös ajatuksen tosiasiallisesta tasa-arvosta. Siihen sisältyy mielivallan kielto ja vaatimus samanlaisesta kohtelusta samanlaisissa tapauksissa (HE 309/1993 vp, s. 42). Yhdenvertaisuussäännös kohdistuu myös lainsäätäjään. Lailla ei voida mielivaltaisesti asettaa ihmisiä tai ihmisryhmiä toisia edullisempaan tai epäedullisempaan asemaan. Perustuslain yhdenvertaisuussäännös koskee lähtökohtaisesti vain ihmisiä. Yhdenvertaisuusperiaatteella voi valiokunnan mukaan kuitenkin olla merkitystä myös oikeushenkilöitä koskevan sääntelyn arvioinnissa etenkin silloin, kun sääntely voi vaikuttaa välillisesti luonnollisten henkilöiden oikeusasemaan. Näkökulman merkitys on sitä vähäisempää, mitä etäisempi tämä yhteys on (ks. esim. PeVL 11/2012 vp, s. 2/II ja PeVL 37/2010 vp, s. 3/I).

Patentti- ja rekisterihallitus ei ole palauttanut 31.12.2022 jälkeen rekisteristä poistettuja ilmoitusvelvollisia takaisin rekisteriin, ellei päätös ole perustunut rekisteriviranomaisen virheeseen tai asiaan muutoin soveltuisi hallintolain 50 §:n asiavirheen korjaamista koskeva säännös. Asiavirheen korjaamista koskeva säännöksen ei ole katsottu tulevan sovellettavaksi enää sillä perusteella, että ilmoitusvelvollinen on korjannut rekisteristä poistamista tai selvitystilaan määrittämistä koskevan laiminlyönnin. Tulkintaa on sovellettu yhtäläisesti kaikkiin ilmoitusvelvollisiin. Ennen vuoden 2023 alusta tulkinnassa tehtyä muutosta rekisteriviranomainen palautti laiminlyönnin tehneen ilmoitusvelvollisen takaisin rekisteriin ilmoitusvelvollisen pyynnöstä, jos laiminlyönti oli korjattu. Vuoden 2022 jälkeen rekisteriviranomainen on ohjannut ilmoitusvelvollisia hakemaan muutosta Helsingin hallinto-oikeudelta.

Helsingin hallinto-oikeus on kesällä 2024 antamissaan päätöksissä katsonut, että Patentti- ja rekisterihallituksen päätökset rekisteristä poistamisesta ovat olleen osakeyhtiölain mukaisia. Jo aikaisemmin hallinto-oikeus on todennut, ettei lainsäädännössä ole rekisteriin palauttamista koskevaa sääntelyä. Patentti- ja rekisterihallituksen menettely vastaa myös vanhan osakeyhtiölain muutosesityksessä HE 69/2000 vp todettua. Asiaan liittyen ei ole ainakaan toistaiseksi saatavilla korkeimman hallinto-oikeuden linjausta.

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uudesta hakemukseen perustuvasta palautusmenettelystä. Sama koskisi myös poikkeuksellisesti selvitystilaan määrättyä ilmoitusvelvollista. Ottaen huomioon edellä perustuslakivaliokunnan toteaman siitä, että yhdenvertaisuudella on merkitystä myös oikeushenkilöitä koskevan sääntelyn arvioinnissa etenkin silloin, kun sääntely voi vaikuttaa välillisesti luonnollisten henkilöiden oikeusasemaan, olisi ongelmallista, ellei ehdotettua sääntelyä olisi mahdollista soveltaa taannehtivasti sellaisiin ilmoitusvelvollisiin, jotka on määrätty selvitystilaan tai poistettavaksi rekisteristä muuttuneen tulkinnan aikana. Rekisteristä poistamiselle on erityisen suuri merkitys ilmoitusvelvollisen osakkaisiin, jotka voivat olla luonnollisia henkilöitä tai oikeushenkilöitä. Näin ollen esityksen siirtymäsäännöksessä on ehdotettu lain soveltamista ilmoitusvelvollisiin, jotka on määrätty selvitystilaan tai poistettavaksi rekisteristä 31.12.2022 jälkeen. Sen sijaan sitä aikaisemmin rekisteristä poistetuilla on ollut ja hallintolain

50 §:n määräajan puitteissa on edelleen mahdollisuus pyytää palauttamista rekisteriin, eikä tarvetta ulottaa ehdotettua sääntelyä niihin olen. Ehdotetun sääntelyn ei ole katsottava vaarantavan perustuslain 6 §:ssä säädettyä yhdenvertaisuutta.

Perustuslain elinkeinovapautta koskevan 18 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus lain mukaan hankkia toimeentulonsa valitsemallaan työllä, ammatilla tai elinkeinolla. Julkisen vallan on huolehdittava työvoiman suojelusta. Momenttiin sisältyvät sanat ”lain mukaan” viittaavat mahdollisuuteen säännellä ja rajoittaa säännöksessä turvattua oikeutta lailla.

Yhteisöainsäädännössä ja kaupparekisterilaissa säädetään ilmoitusvelvollisen määräämisestä selvitystilaan tai poistettavaksi kaupparekisteristä rekisteriin liittyvien laiminlyöntien johdosta. Selvitystilaan määrääminen tai rekisteristä poistaminen estää käytännössä elinkeinotoiminnan tai muun toiminnan jatkamisen. Ilmoitusvelvollisuuden laiminlyönnin korjaamatta jättäminen on näissä tapauksissa katsottu olevan niin vakavan, että ilmoitusvelvollinen on määrättävä selvitystilaan tai poistettava rekisteristä.

Nykylaista poiketen tässä esityksessä ehdotetun perusteella ilmoitusvelvollisella olisi kuitenkin mahdollisuus hakea palauttamista rekisteriin tai selvitystilan lopettamista. Ehdotetun sääntelyn on katsottava sijoittuvan Patenti- ja rekisterihallituksen vuoden 2022 loppuun asti noudattaman käytännön ja osakeyhtiölain esitöiden välimaastoon siten, että ilmoitusvelvollisella olisi mahdollisuus palata rekisteriin, mutta toisaalta tällaisten hakemusten tekeminen olisi rajoitettu ja hakemuksen hyväksymiselle olisi säädetty myös muita edellytyksiä. Esityksessä ehdotettu mahdollistaisi rekisteriin palautettavaksi sellaisen ilmoitusvelvollisen, jonka osalta poisto on perustunut ymmärtämättömyyteen tai muuhun inhimilliseen perusteeseen.

Esityksen on katsottava toisaalta edistävän ilmoitusvelvollisen taustalla olevien luonnollisten henkilöiden oikeutta toimeentulon hankkimiseen valitsemallaan elinkeinolla, mutta toisaalta estävän kaupparekisteriin ilmoitettavaksi säädettyjen tietojen toistuvan laiminlyönnin. Läpinäkyvä ajantasainen ja luotettava rekisteritieto vähentää myös mahdollisuuksia laiminlyöntien taustalla mahdollisesti oleville väärinkäytöksille. Ehdotetun sääntelyn ei ole katsottava vaarantavan perustuslain 18 §:ssä turvattua elinkeinovapautta ottaen huomioon sääntelyn taustalla olevan tarve edistää oikeutta hankkia toimeentulonsa valitsemallaan elinkeinolla, mutta samalla estää rekisteritietojen ilmoittamisen toistuva, selvitystilaan tai rekisteristä poistamiseen johtava, laiminlyönti.

Perustuslain 21 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa sekä oikeus saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskeva päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi. Saman pykälän 2 momentin mukaan käsittelyn julkisuus sekä oikeus tulla kuulluksi, saada perusteltu päätös ja hakea muutosta samoin kuin muut oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin ja hyvän hallinnon takeet turvataan lailla.

Selvitystilaan tai rekisteristä poistettavaksi määrätty ilmoitusvelvollinen voisi hakea selvitystilan määräämistä lopetettavaksi tai rekisteriin palauttamista riippumatta siitä, valittaako se alkuperäisestä päätöksestä. Hakemusmenettely siis täydentäisi alkuperäiseen päätökseen liittyvää muutoksenhakumahdollisuutta. Ilmoitusvelvollisen selvitystila määrättäisiin loppumaan tai ilmoitusvelvollisen palautettaisiin laissa säädetyn edellytyksin rekisteriin riippumatta siitä, onko alkuperäinen päätös ollut lainmukainen vai ei. Jos muutoksenhaun perusteella alkuperäinen päätös kumottaisiin tai rekisteriviranomainen itse poistaisi virheellisen päätöksen, ilmoitusvelvolliselle palautettaisiin hakemuksen käsittelymaksu, ellei päätöksen ole katsottava johtuvan jos-

tain muusta ilmoitusvelvollisen laiminlyönnistä, kuten siitä, ettei keskinäinen kiinteistöosakeyhtiö ole ilmoittanut rekisteriin merkittäväksi yhtiömuotoaan ja on tullut poistetuksi tästä syystä rekisteristä tilinpäätöksen ilmoittamatta jättämisen johdosta. Hakemukseen annettuun päätökseen on mahdollista hakea erikseen muutosta.

Perustuslain 21 §:ssä edellytetään oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin ja hyvän hallinnon toteutumista kokonaisuutena. (ks. HE 309/1993 vp, s. 72). Sen, että selvitystilaan määrättyllä tai rekisteristä poistetulla ei ole mahdollisuutta voimassa olevan lain nojalla saada selvitystilaan loppumaan tai tulla palautetuksi rekisteriin laiminlyönnin korjaamalla, ei ole katsottava olevan perustuslain 21 §:n vastainen. Ehdotetun sääntelyn voidaan kuitenkin katsoa edistävän hyvää hallintoa ottaen huomioon selvitystilaan määräämisen tai rekisteristä poistamisen taustalla mahdollisesti ollut ymmärtämättömyys tai muu inhimillinen syy ilmoitusvelvollisen taholta. Koska ehdotettua hakemusmenettelyä sovellettaisiin vuoden 2023 alusta selvitystilaan määrättyihin tai rekisteristä poistettuihin, ehdotus myös kaventaisi vuoden 2022 loppuun mennessä noudatetun käytännön ja sen jälkeen sovellettavan sääntelyn eroavaisuutta.

Omalta osaltaan ehdotetun sääntelyn on katsottava edistävän myös perustuslain 15 §:ssä tarkoitettua omaisuudensuojaa, koska ilmoitusvelvollisen taustalla olevilla omistajilla olisi rekisteriin palauttamisen jälkeen mahdollisuus käyttää ilmoitusvelvollista edelleen elinkeinotoiminnan harjoittamiseen.

Lakiehdotukset voidaan hallituksen käsityksen mukaan käsitellä tavallisen lain säätämisyksessä.

Ponsi

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

kaupparekisterilain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kaupparekisterilain (564/2023) 33 §:n 1 momentti, 36 § ja 39 §:n 3 momentti, sekä lisätään uusi 28 a §, seuraavasti:

28 a §

Selvitystilan lopettaminen tai palauttaminen rekisteriin.

Jos rekisteriviranomainen on määrännyt ilmoitusvelvollisen selvitystilaan tai poistettavaksi rekisteristä tai molemmat osakeyhtiölain 20 luvun 4 §:n 1 momentin 1–3 kohdassa, osuuskuntalain 23 luvun 4 §:n 1 momentin 1–3 kohdassa, asunto-osakeyhtiölain (1599/2009) 22 luvun 4 §:n 1 momentin 1 tai 2 kohdassa tai tämän lain 28 §:ssä tarkoitetun ilmoitusvelvollisuuden laiminlyönnistä johtuen, rekisteriviranomaisen on määrättävä ilmoitusvelvollisen hakemuksesta selvitystila loppumaan tai ilmoitusvelvollinen palautettavaksi rekisteriin tai molemmat noudattaen, mitä tässä pykälässä säädetään.

Edellytykset selvitystilan lopettamiselle tai rekisteriin palauttamiselle ovat seuraavat:

- 1) ilmoitusvelvollinen korjaa selvitystilaan määräämisen tai rekisteristä poistamisen perusteena olleen laiminlyönnin sekä rekisteritiedoissa olevat muut virheet ja puutteet;
- 2) rekisteriviranomaisen ilmoitusvelvolliselle määräämät lainvoimaiset maksut ovat suoritettut;
- 3) ilmoitusvelvollinen ei ole purkautunut tai sen omaisuutta jaettu;
- 4) selvitystilan lopettamiselle tai ilmoitusvelvollisen rekisteriin palauttamiselle ei ole muuta-kaan lainsäädännöstä johtuvaa estettä.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu hakemus on tehtävä vuoden kuluessa selvitystilaan määräämistä tai rekisteristä poistamista koskevasta päätöksestä. Jos ilmoitusvelvollinen on rekisteristä poistamista lisäksi määrätty selvitystilaan, määräaika lasketaan ilmoitusvelvollisen rekisteristä poistamista koskevasta päätöksestä. Jos ilmoitusvelvollista koskeva selvitystila on määrätty lopetettavaksi tai ilmoitusvelvollinen on palautettu rekisteriin 1 momentissa tarkoitettusta hakemuksesta selvitystilaan määräämistä tai rekisteristä poistamista koskevaa päätöstä edeltäneen kymmenen vuoden aikana, ei selvitystilaa määrätä lopetettavaksi tai ilmoitusvelvollista palauteta rekisteriin.

Rekisteriviranomainen merkitsee selvitystilan lopettamista tai rekisteriin palauttamista koskevan päätöksen rekisteriin. Yhtiön velkojille haettu julkinen haaste raukeaa, kun selvitystilan lopettamista koskeva päätös on rekisteröity. Selvitysmiesten on annettava toiminnastaan osakeyhtiölain 20 luvun 16 §:n, osuuskuntalain 23 luvun 16 §:n tai asunto-osakeyhtiölain 22 luvun 16 §:n mukainen lopputilitys.

Jos ilmoitusvelvollisen selvitystila on määrätty lopetettavaksi tai ilmoitusvelvollinen on palautettu rekisteriin 1 momentissa tarkoitettusta hakemuksesta ja sen jälkeen valitukseen annettulla lainvoimaisella ratkaisulla selvitystilaan määräämistä tai rekisteristä poistamista koskeva päätös on kumottu tai rekisteriviranomainen on itse poistanut hallintolain (434/2003) 50 §:n nojalla sanotun päätöksen, palauttaa rekisteriviranomainen ilmoitusvelvolliselta hakemuksen käsittelystä perityn käsittelymaksun, ellei päätöksen ole katsottava johtuneen muusta ilmoitusvelvol-

lisen laiminlyönnistä. Palautukselle ei makseta korkoa. Riippumatta käsittelymaksun palauttamisesta, ilmoitusvelvolliseen ei sovelleta, mitä 3 momentissa säädetään aikaisempaan hakemukseen annetun päätöksen vaikutuksesta uuden hakemuksen hyväksymiseen.

33 §

Oikeusrekisterikeskus ja tuomioistuin

Rekisteriviranomainen on oikeutettu liiketoimintakieltorekisteristä päivittämään tietoaineistojaan ja tarkistamaan, onko kaupparekisteriin merkittyjä tai ilmoituksissa tai hakemuksissa ja niiden liitteissä mainittuja henkilöitä määrätty liiketoimintakieltoon. Lisäksi rekisteriviranomainen on oikeutettu saamaan Oikeusrekisterikeskukselta tiedon rekisteriviranomaisen määräämien seuraamusmaksujen suorittamisesta ja seuraamusmaksuja koskevien päätösten lainvoimaisuudesta.

36 §

Oikaisuvaatimus kaupparekisteri-ilmoituksen laiminlyöntimaksua ja tilinpäätöksen myöhästymismaksua koskevasta päätöksestä

Kaupparekisteri-ilmoituksen laiminlyöntimaksua ja tilinpäätöksen myöhästymismaksua koskevaan päätökseen saa vaatia oikaisua. Oikaisuvaatimuksesta säädetään hallintolaissa.

39 §

Voimaantulo

Tämän lain 23 §:ää sovelletaan kuitenkin vasta 1 päivästä tammikuuta 2027 sekä 21 §:n 2 ja 3 momenttia sekä 24–27, 30 ja 36 §:ää 1 päivästä tammikuuta 2025 siten, että tilinpäätöksen myöhästymismaksu koskee joulukuussa 2024 ja sen jälkeen päättyviä tilikausia.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Lain 28 a §:ää sovelletaan ilmoitusvelvolliseen, joka on määrätty selvitystilaan tai poistettavaksi rekisteristä 1 päivänä tammikuuta 2023 tai sen jälkeen. Jos ilmoitusvelvollinen on rekisteristä poistamisen lisäksi määrätty selvitystilaan, on molempien tullut tapahtua 1 päivänä tammikuuta 2023 tai sen jälkeen.

Jos ilmoitusvelvollinen on määrätty selvitystilaan tai poistettavaksi rekisteristä ennen lain voimaantuloa, lasketaan 28 a §:n 3 momentissa tarkoitettu vuoden määräaika hakemuksen tekemiselle lain voimaantuloa seuraavasta päivästä lukien. Rekisteristä poistetun ilmoitusvelvollisen määrääminen selvitystilaan lain voimaantulon jälkeen ei pidennä tätä määräaikaa.

Lain 28 a §:ssä tarkoitetun hakemuksen käsittelystä peritään kaupparekisterilain 18 §:n mukaisesti määräytyvää ilmoitusvelvollisista koskevaa ilman malliasiakirjoja tehtyä perustamisilmoitusta vastaava maksu, jos hakemus on tullut vireille viimeistään 31.12.2026. Tämän jälkeen hakemuksesta perittävistä maksusta määrätään kaupparekisterilain 18 §:ssä säädetyn mukaisesti. Jos toiminimen tai aputoiminimen rekisteröinnistä on määrätty perittäväksi erillinen maksu, noudatetaan sitä myös hakemuksen käsittelyn yhteydessä.

Helsingissä x.x.20xx

Pääministeri

Etunimi Sukunimi

..ministeri Etunimi Sukunimi

Laki

kaupparekisterilain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kaupparekisterilain (564/2023) 33 §:n 1 momentti, 36 § ja 39 §:n 3 momentti, sekä
lisätään uusi 28 a §, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

28 a §

*Selvitystilan lopettaminen tai palauttaminen
rekisteriin.*

Jos rekisteriviranomainen on määrännyt ilmoitusvelvollisen selvitystilaan tai poistettavaksi rekisteristä tai molemmat osakeyhtiölain 20 luvun 4 §:n 1 momentin 1–3 kohdassa, osuuskuntalain 23 luvun 4 §:n 1 momentin 1–3 kohdassa, asunto-osakeyhtiölain (1599/2009) 22 luvun 4 §:n 1 momentin 1 tai 2 kohdassa tai tämän lain 28 §:ssä tarkoitetun ilmoitusvelvollisuuden laiminlyönnistä johtuen, rekisteriviranomaisen on määrättävä ilmoitusvelvollisen hakemuksesta selvitystila loppumaan tai ilmoitusvelvollinen palautettavaksi rekisteriin tai molemmat noudattaen, mitä tässä pykälässä säädetään.

Edellytykset selvitystilan lopettamiselle tai rekisteriin palauttamiselle ovat seuraavat:

1) ilmoitusvelvollinen korjaa selvitystilaan määräämisen tai rekisteristä poistamisen perusteena olleen laiminlyönnin sekä rekisteritiedoissa olevat muut virheet ja puutteet;

2) rekisteriviranomaisen ilmoitusvelvolliselle määräämät lainvoimaiset maksut ovat suoritettut;

3) ilmoitusvelvollinen ei ole purkautunut tai sen omaisuutta jaettu;

4) selvitystilan lopettamiselle tai ilmoitusvelvollisen rekisteriin palauttamiselle ole muutakaan lainsäädännöstä johtuvaa estettä.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu hakemus on tehtävä vuoden kuluessa selvitystilaan mää-

räämistä tai rekisteristä poistamista koskevasta päätöksestä. Jos ilmoitusvelvollinen on rekisteristä poistamisen lisäksi määrätty selvitystilaan, määräaika lasketaan ilmoitusvelvollisen rekisteristä poistamista koskevasta päätöksestä. Jos ilmoitusvelvollista koskeva selvitystila on määrätty lopetettavaksi tai ilmoitusvelvollinen on palautettu rekisteriin 1 momentissa tarkoitetusta hakemuksesta selvitystilaan määräämistä tai rekisteristä poistamista koskevaa päätöstä edeltäneen kymmenen vuoden aikana, ei selvitystilaa määrätä lopetettavaksi tai ilmoitusvelvollista palauteta rekisteriin.

Rekisteriviranomainen merkitsee selvitystilan lopettamista tai rekisteriin palauttamista koskevan päätöksen rekisteriin. Yhtiön velkojille haettu julkinen haaste raukeaa, kun selvitystilan lopettamista koskeva päätös on rekisteröity. Selvitysmiesten on annettava toiminnastaan osakeyhtiölain 20 luvun 16 §:n, osuuskuntalain 23 luvun 16 §:n tai asunto-osakeyhtiölain 22 luvun 16 §:n mukainen lopputilitys.

Jos ilmoitusvelvollisen selvitystila on määrätty lopetettavaksi tai ilmoitusvelvollinen on palautettu rekisteriin 1 momentissa tarkoitetusta hakemuksesta ja sen jälkeen valitukseen annetulla lainvoimaisella ratkaisulla selvitystilaan määräämistä tai rekisteristä poistamista koskeva päätös on kumottu tai rekisteriviranomainen on itse poistanut hallintolain (434/2003) 50 §:n nojalla sanotun päätöksen, palauttaa rekisteriviranomainen ilmoitusvelvolliselta hakemuksen käsittelystä perityn käsittelymaksun, ellei päätöksen ole katsottava johtuneen muusta ilmoitusvelvollisen laiminlyönnistä. Palautukselle ei makseta korkoa. Riippumatta käsittelymaksun palauttamisesta, ilmoitusvelvolliseen ei sovelleta, mitä 3 momentissa säädetään aikaisempaan hakemukseen annetun päätöksen vaikutuksesta uuden hakemuksen hyväksymiseen.

33 §

Oikeusrekisterikeskus ja tuomioistuin

33 §

Oikeusrekisterikeskus ja tuomioistuin

Voimassa oleva laki

Rekisteriviranomainen on oikeutettu liike-toimintakieltorekisteristä päivittämään tietoaineistojaan ja tarkistamaan, onko kaupparekisteriin merkittyjä tai ilmoituksissa tai hakemuksissa ja niiden liitteissä mainittuja henkilöitä määrätty liiketoimintakieltoon.

36 §

Oikaisuvaatimus kaupparekisteri-ilmoituksen laiminlyöntimaksua ja tilinpäätöksen myöhästymismaksua koskevasta päätöksestä

Kaupparekisteri-ilmoituksen laiminlyöntimaksua ja tilinpäätöksen myöhästymismaksua koskevaan päätökseen saa vaatia oikaisua. Oikaisuvaatimuksesta säädetään hallintolaissa (434/2003).

39 §

Voimaantulo

Tämän lain 23 §:ää sovelletaan kuitenkin vasta 1 päivästä tammikuuta 2026 sekä 21 §:n 2 ja 3 momenttia sekä 24–27, 30 ja 36 §:ää 1 päivästä tammikuuta 2025 siten, että tilinpäätöksen myöhästymismaksu koskee joulukuussa 2024 ja sen jälkeen päättyviä tilikauksia.

Ehdotus

Rekisteriviranomainen on oikeutettu liike-toimintakieltorekisteristä päivittämään tietoaineistojaan ja tarkistamaan, onko kaupparekisteriin merkittyjä tai ilmoituksissa tai hakemuksissa ja niiden liitteissä mainittuja henkilöitä määrätty liiketoimintakieltoon. *Lisäksi rekisteriviranomainen on oikeutettu saamaan Oikeusrekisterikeskukselta tiedon rekisteriviranomaisen määräämien seuraamusmaksujen suorittamisesta ja seuraamusmaksuja koskevien päätösten lainvoimaisuudesta.*

36 §

Oikaisuvaatimus kaupparekisteri-ilmoituksen laiminlyöntimaksua ja tilinpäätöksen myöhästymismaksua koskevasta päätöksestä

Kaupparekisteri-ilmoituksen laiminlyöntimaksua ja tilinpäätöksen myöhästymismaksua koskevaan päätökseen saa vaatia oikaisua. Oikaisuvaatimuksesta säädetään hallintolaissa.

39 §

Voimaantulo

Tämän lain 23 §:ää sovelletaan kuitenkin vasta 1 päivästä tammikuuta 2027 sekä 21 §:n 2 ja 3 momenttia sekä 24–27, 30 ja 36 §:ää 1 päivästä tammikuuta 2025 siten, että tilinpäätöksen myöhästymismaksu koskee joulukuussa 2024 ja sen jälkeen päättyviä tilikauksia.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

Lain 28 a §:ää sovelletaan ilmoitusvelvolliseen, joka on määrätty selvitystilaan tai poistettavaksi rekisteristä 1 päivänä tammikuuta 2023 tai sen jälkeen. Jos ilmoitusvelvollinen on rekisteristä poistamisen lisäksi määrätty selvitystilaan, on molempien tullut tapahtua 1 päivänä tammikuuta 2023 tai sen jälkeen.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Jos ilmoitusvelvollinen on määrätty selvitystilaan tai poistettavaksi rekisteristä ennen lain voimaantuloa, lasketaan 28 a §:n 3 momentissa tarkoitettu vuoden määräaika hakemuksen tekemiselle lain voimaantuloa seuraavasta päivästä lukien. Rekisteristä poistetun ilmoitusvelvollisen määrääminen selvitystilaan lain voimaantulon jälkeen ei pidennä tätä määräaikaa.

Lain 28 a §:ssä tarkoitetun hakemuksen käsittelystä peritään kaupparekisterilain 18 §:n mukaisesti määräytyvää ilmoitusvelvollisista koskevaa ilman malliasiakirjoja tehtyä perustamisilmoitusta vastaava maksu, jos hakemus on tullut vireille viimeistään 31.12.2026. Tämän jälkeen hakemuksesta perittävästä maksusta määrätään kaupparekisterilain 18 §:ssä säädetyn mukaisesti. Jos toiminimen tai aputoiminimen rekisteröinnistä on määrätty perittäväksi erillinen maksu, noudatetaan sitä myös hakemuksen käsittelyn yhteydessä.